

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P7798

[Total No. of Pages : 4

[5805]SODL-1001

M.Com. (Part - I)

**101 : MANAGEMENT ACCOUNTING & FINANCIAL
ANALYSIS AND CONTROL
(2019 Pattern)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates :

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) a) Fill in the blanks (any 5) : [5]

- i) The minimum working capital required on regular basis is known as _____.
(Permanent working capital, Temporary working capital, Net working capital)
- ii) _____ that depict financial data in the shape of vertical percentage are known as common size statements.
(Financial statements, Fund flow statement, Cash flow statement)
- iii) The expression _____ are broad general guidelines used to measure, record and report the financial affairs and activities of a business.
(International Financial Reporting Systems, Generally accepted accounting principles, Accounting Standards)
- iv) Master budget also called as _____.
(Production cost budget, Sales budget, Summary budget)
- v) Cash Balance under Certain Conditions model developed by _____.
(William J. Baumol's , M H Miller, Daniel Orr's)
- vi) Just in Time (JIT) Inventory Control System _____ company first use this techniques in Japan in 1950.
(Toyota Motor, Hitachi India Ltd., Yazaki India Ltd.)

P.T.O.

b) State the following statements are 'True' or 'false' (any 5) : [5]

- i) ABC Analysis is the most important technique of budgetary control.
- ii) Long-range budgets are usually concerned with capital investments.
- iii) The minimum working capital required on regular basis is known as temporary working capital.
- iv) Inventory Turnover Ratio = sales/average inventory or Cost of goods sold/average inventory cost.
- v) Ratio analysis is one of the popular tools of financial statement analysis.
- vi) Budget manual sets out the responsibilities of the various executives concerned with the budgetary control system.

Q2) a) From the following information prepare cash budget for the month of July, August, September and October : [15]

Months	Sales (credit) (Rs.)	Purchase (Rs.)	Wages and Salaries (Rs.)	Manufacturing expenses (Rs.)	Administrative Expenses (Rs.)	Selling and Distribution Expenses (Rs.)
April	6,50,000	6,30,000	25,000	10,000	9,000	1,500
May	6,50,000	7,30,000	35,000	12,000	8,000	1,600
June	5,50,000	5,50,000	30,000	14,000	9,500	1,100
July	6,80,000	6,50,000	32,000	13,000	8,500	1,000
August	7,10,000	5,50,000	32,000	16,000	7,500	1,300
September	7,30,000	6,00,000	28,000	10,000	8,000	1,400
October	6,80,000	6,00,000	33,000	12,000	7,000	1,000

- The customers are allowed a credit period of three months.
- In the month of August firm is required to incur one capital expense.
- Firm is required to buy one plant and machinery of Rs.1,00,000.
- The creditors allow a credit of three months.
- Delay in payment of wages and salaries are one month.
- There is a lag of one month in the payment of other expenses.
- Cash in hand on 1st July 2021 is Rs.1,00,000.

- b) From the income statement given below, you are required to prepare a common size Income Statement. [10]

Income statement for the year ending 31st December, 2020 & 2021

Particulars	2020 (Rs.)	2021 (Rs.)
Sales	1,40,000	1,65,000
Less : Cost of goods sold	85,000	1,05,000
Gross Profit	55,000	60,000
Operating Expenses :		
Selling & Distribution Expenses	12,000	16,000
Administrative Expenses	10,000	11,000
Total Operating Expenses	22,000	27,000
Net Income Before Tax	33,000	33,000
Less: Income Tax (40%)	13,200	13,200
Net Income	19,800	19,800

OR

Attempt any five out of seven from the following. [25]

- Explain the Advantages of Management accounting.
- State the Assumptions underlying Break-even Analysis.
- Discuss the objectives of cash flow analysis.
- State the disadvantages of factoring.
- Prepare Format of Funds Flow Statement.
- Explain the Advantages and Limitations of Financial statement.
- Discuss the advantages and disadvantages of marginal costing.

Q3) a) From the following balance sheets of Yazaki india Ltd. [15]

Balance Sheet of Yazaki India Ltd.

Liabilities	31 st Dec. 2020	31 st Dec. 2021	Asset	31 st Dec. 2020	31 st Dec. 2021
Share Capital	2,00,000	2,30,000	Plant And Machinery	1,90,000	2,10,000
Trade Creditors	80,000	1,00,000	Building	1,05,000	1,37,000
Bank Loan	40,000	25,000	Inventory	20,000	27,000
Mortgage	-	25,000	Trade Debtors	40,000	55,000
Profit & Loss A/C	65,000	83,000			
Cash	30,000	34,000			
	3,85,000	4,63,000		3,85,000	4,63,000

Prepare :

- A schedule of change in working capital
- Funds flow statement

- b) The following is the Balance Sheet of a company as on 31st March, 2022. [10]

Liabilities	Rs.	Assets	Rs.
Share Capital	2,00,000	Land & Buildings	1,40,000
Profit & Loss Account	30,000	Plant & Machinery	3,50,000
General Reserve	40,000	Stock	2,00,000
12% Debentures	4,20,000	Sundry Debtors	1,00,000
Sundry Creditors	1,00,000	Bills Receivable	10,000
Bills Payable	50,000	Cash at Bank	40,000
	8,40,000		8,40,000

Calculate :

- i) Current Ratio
- ii) Quick Ratio
- iii) Inventory to Working Capital Ratio
- iv) Debt to Equity Ratio

OR

Attempt any five out of seven from the following. [25]

- a) What is the Characteristics of Management Accounting?
- b) Discuss the Limitations of Financial Statements.
- c) Explain the procedure of preparing a cash flow statement.
- d) Discuss Advantages of Ratio Analysis.
- e) Explain the importance of fund flow statements.
- f) Describe the major techniques of managerial cost accounting.
- g) Characteristics of Marginal Costing.

Q4) Write short notes. (any two) [10]

- a) Objectives of cost accounting.
- b) Gross and net working capital.
- c) Funds from operations.
- d) Leverage Ratio.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P7799

[Total No. of Pages : 4

[5805]-SODL-1002

M.Com. (Part- I)

**102 A : STRATEGIC MANAGEMENT AND INDUSTRIAL
ECONOMICS**

(2019 Pattern) (Revised)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figure to the right indicates full marks.*

Q1) A) Attempt any five out of seven from the following. [5×1=5]

- i) What are the means by which long-term objectives will be achieved?
 - a) Strategies
 - b) Policies
 - c) Strength
 - d) Opportunities
- ii) Marketing strategy is a _____ type of strategy.
 - a) Business level
 - b) Growth strategy
 - c) Corporate strategy
 - d) Functional strategy
- iii) A possible and desirable future state of an organization is called:
 - a) Mission
 - b) Vision
 - c) Strategy implementation
 - d) Strategy formulation
- iv) In strategic thinking, how long is the long term, approximately?
 - a) 1 month to 1 year
 - b) 2 to 3 years
 - c) 3 to 5 years
 - d) More than 5 years
- v) Industrial economics is that branch of _____.
 - a) Micro Economics
 - b) Macro Economics
 - c) Business Economics
 - d) Indian Economics
- vi) Industrialisation has a major role to play in the economic development of the _____.
 - a) Underdevelopment countries
 - b) Backward Countries
 - c) Developing Countries
 - d) Developed Countries
- vii) Raw material productivity can be increased by _____.
 - a) Proper choice of design
 - b) Reuse of Material
 - c) Product Control
 - d) All of the above

P.T.O.

B) Match the following. [5]

	Group A	Group B
i)	Corporate Level	Michael Porter
ii)	Value Chain Analysis	Resource Analysis
iii)	Financial Resources	Vision Statement
iv)	Mission Statement	Performance benchmarking
v)	Benchmarking	Levels of Strategy

Q2) Attempt any Four from the following. [20]

- a) Explain the Strategic Management Process.
- b) Explain the concept of Resource Analysis in detail.
- c) What is a Management Information System (MIS)?
- d) State the Characteristics of Virtual Organization.
- e) Explain the term Six Sigma.
- f) Explain the Types of Internal Economies.

Q3) Attempt any Four from the following. [20]

- a) Explain the role of the Board of Directors in strategic Management.
- b) Explain in detail the Mission statement.
- c) State the term Corporate Social Responsibility.
- d) What are the geographical factors affecting the location of a factory?
- e) Describe the steps in the Strategic Management Process.
- f) Explain in detail the concept of Business Ethics.

Q4) Attempt any Two from the following [20]

- a) Discuss the functioning of private and public sector banks in the area of industrial finance.
- b) Explain in detail the Concept of Corporate Governance.
- c) What is the Small Business Unit (SBU) Structure? State its Advantages and Disadvantages in detail
- d) Explain the Concept of Product Mix in detail.

Total No. of Questions : 4]

P7799

[5805]-SODL-1002

M.Com. (Part- I)

102 A : STRATEGIC MANAGEMENT AND INDUSTRIAL
ECONOMICS

(2019 Pattern) (Revised)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) अ) खालीलपैकी कोणत्याही पाच प्रश्नांसाठी योग्य पर्याय निवडा. [5×1=5]

- i) कोणत्या प्रकारे दीर्घकालीन उद्दीष्टे साध्य केली जातात?
अ) व्यूहरचना
ब) धोरणे
क) सामर्थ्य
ड) संधी
- ii) विपणन व्यूहरचना प्रकारची व्यूहरचना आहे.
अ) व्यवसाय पातळी
ब) वाढ पातळी
क) व्यावसायिक धोरण
ड) कार्यात्मक व्यूहरचना
- iii) संस्थेच्या संभाव्य आणि इष्ट भविष्यातील स्थितीस असे म्हणतात:
अ) उद्दिष्ट्ये
ब) दृष्टी
क) रणनीती अंमलबजावणी
ड) रणनीती तयार करणे
- iv) धोरणात्मक विचारात, दीर्घकालीन अंदाज किती दिवसांचे असतात?
अ) 1 महिना ते 1 वर्ष
ब) 2 ते 3 वर्षे
क) 3 ते 5 वर्षे
ड) 5 वर्षांपेक्षा जास्त
- v) औद्योगिक अर्थशास्त्र ही ची शाखा आहे.
अ) सूक्ष्म अर्थशास्त्र
ब) समग्रलक्षी अर्थशास्त्र
क) व्यवसाय अर्थशास्त्र
ड) भारतीय अर्थशास्त्र
- vi) देशांच्या आर्थिक विकासात औद्योगिकीकरणाची मोठी भूमिका आहे.
अ) अविकसित
ब) मागासलेल्या
क) विकसनशील
ड) विकसीत
- vii) कच्च्या मालाची उत्पादकता ने वाढवता येते.
अ) डिझाइनची योग्य निवड
ब) साहित्याचा पुनर्वापर
क) वस्तू नियंत्रण
ड) वरील सर्व

ब) योग्य जोड्या जुळवा.

[5]

	गट अ	गट ब
i)	कॉर्पोरेट स्तर	मायकेल पोर्टर
ii)	मूल्य साखळी विश्लेषण	संसाधन विश्लेषण
iii)	वित्तीय संसाधने	दूरदृष्टी वाक्य
iv)	ध्येय वाक्य	कामगिरी बेंच मार्किंग
v)	बेंच मार्किंग	व्यूहरचनेचे स्तर

प्र.2) खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

[20]

- धोरणात्मक व्यवस्थापन प्रक्रिया स्पष्ट करा.
- संसाधन विश्लेषणाची संकल्पना तपशीलवार सांगा.
- व्यवस्थापन माहिती प्रणाली (MIS) म्हणजे काय?
- आभासी संस्थेची वैशिष्ट्ये सांगा.
- सिक्स सिग्मा हि संज्ञा स्पष्ट करा.
- अंतर्गत अर्थव्यवस्थेचे प्रकार स्पष्ट करा.

प्र.3) खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

[20]

- धोरणात्मक व्यवस्थापनामधील संचालक मंडळाची भूमिका स्पष्ट करा.
- ध्येय वाक्याचे तपशीलवार वर्णन करा.
- व्यवसायाची सामाजिक जबाबदारी ही संकल्पना स्पष्ट करा.
- औद्योगिक स्थाननिश्चितीवर परिणाम करणारे भौगोलिक घटक कोणते?
- धोरणात्मक व्यवस्थापन प्रक्रियेतील पायऱ्या स्पष्ट करा.
- व्यावसायिक नितीमत्ता संकल्पना सविस्तरपणे सांगा.

प्र.4) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या.

[20]

- औद्योगिक वित्त क्षेत्रात खाजगी आणि सार्वजनिक क्षेत्रातील बँकांच्या कार्याची चर्चा करा.
- कॉर्पोरेट गव्हर्नन्स हि संकल्पना सविस्तरपणे सांगा.
- लघु व्यवसाय युनिट (SBU) संरचना काय आहे? त्याचे फायदे आणि तोटे तपशीलवार सांगा.
- उत्पादन मिश्रणाची संकल्पना तपशीलवार सांगा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P7800

[Total No. of Pages : 2

[5805]-SODL-1003

M.Com. - I

**102 - B: STRATEGIC MANAGEMENT AND BUSINESS STATISTICS
(2019 Pattern)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) A) Attempt any Five from the following: [5]

- a) Corporate Philosophy is called _____.
 - i) Company creed
 - ii) Company strategy
 - iii) Company objectives
 - iv) Statement
- b) Resources create _____.
 - i) Ability
 - ii) Competences
 - iii) Planning
 - iv) Allocation
- c) _____ strategy is most commonly used by organization.
 - i) Stability
 - ii) Finance
 - iii) Marketing
 - iv) Balance
- d) _____ of resources are major factors in implementation of strategy.
 - i) Allocation and Planning
 - ii) Allocation and Organization
 - iii) Allocation and Resources
 - iv) Allocation and Management
- e) BCG stands for _____.
 - i) Boston Consulting Group
 - ii) Boston Common Group
 - iii) Boston Collection Group
 - iv) Boston Care Group
- f) Binomial distribution is widely used in _____.
 - i) Sample distribution
 - ii) Work distribution
 - iii) Probability distribution
 - iv) Resource distribution
- g) HR policies concentrate on _____.
 - i) Development of Human Resources
 - ii) Development of Production
 - iii) Development of Marketing
 - iv) Development of Business

P.T.O.

B) Match the following: [5]

	Group A	Group B
a)	Corporate Level	Michael Porter
b)	Value Chain Analysis	Resource Analysis
c)	Financial Resources	Vision Statement
d)	Mission Statement	Strategic Business Unit
e)	SBU	Levels of Strategy

Q2) Attempt any Four from the following: [20]

- Explain the Strategic Management Process.
- Explain the concept Resource Analysis in detail.
- What is a Management Information System (MIS)?
- State the Characteristics of Virtual Organization.
- Explain the term Six Sigma.
- What is the Time Series? State its components.

Q3) Attempt any Four from the following. [20]

- Explain the role of the Board of Directors in strategic Management.
- Explain in detail the Mission statement.
- State the term Corporate Social Responsibility.
- Explain Chi-Square Test with characteristics.
- Describe the steps in the Strategic Management Process.
- Explain in detail the concept Business Ethics.

Q4) Attempt any Two from the following: [20]

- Describe in detail the levels of Competencies.
- Explain in detail the Concept Corporate Governance.
- What is the Small Business Unit (SBU) Structure? State its Advantages and Disadvantages in detail.
- Explain the Concept Product Mix in detail.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P7801

[Total No. of Pages : 3

[5805]SODL-1004

First Year M.Com. (Part - I)

**103 : ADVANCED ACCOUNTING AND SPECIALIZED
AREAS IN ACCOUNTING
(2019 Pattern) (Revised)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right side indicate full marks.*

Q1) A) Fill in the blanks. (Any 5)

[5]

- i) According to _____, only monetary transactions are recorded in Accounting.
 - a) Cost Concept
 - b) Money Measurement Concept
 - c) Going Concern Concept
 - d) Separate Entity Concept
- ii) GAAP stands for _____.
 - a) Generally Accepted Accounting Principles.
 - b) Generally Accepted Auditing Principles.
 - c) Globally Accepting Accounting Principles.
 - d) Globally Accepted Auditing Principles.
- iii) _____ is a liability which may or may not happen.
 - a) Short Term Liability
 - b) Non-Current Liability
 - c) Current Liability
 - d) Contingent Liability
- iv) _____ is a company controlled by a Holding company.
 - a) Government Company
 - b) Subsidiary Company
 - c) Public Limited Company
 - d) Private Limited Company

P.T.O.

- v) _____ explains the reasons for the surplus or the deficiency as shown by the statement of affairs.
 - a) List A
 - b) List E
 - c) List F
 - d) List H
- vi) _____ means winding up of a company.
 - a) Liquidation
 - b) Internal Reconstruction
 - c) External Reconstruction
 - d) Amalgamation
 - e) Acquisition

B) State whether following statement is True or False. (Any 5) [5]

- i) The RERA regulate and promote Insurance Sector.
- ii) AS 11 is related to the effect of changes in Foreign Exchange Rates.
- iii) In case of internal reconstruction, a new company is formed to take over the business of an existing company.
- iv) Hospital Costing is a specially designed costing method that meets the demands of hospitals.
- v) Purchase Consideration is the amount payable by the vendor company to the purchasing company.
- vi) Internal Reconstruction means reorganization of the capital structure of a company without its liquidation.

Q2) Attempt any 4 questions from the following : [20]

- a) What are the objectives of Accounting Standards?
- b) What are the different accounting conventions?
- c) Calculate the Liquidators total remuneration using following data :
The liquidator is entitled to a fixed remuneration of Rs. 3,200 and 2% on the asset realized and 2% on the amount distributed to unsecured creditors. (Asset realized-Land & Building Rs. 70,000, Plant & Machinery Rs. 65,000, Furniture Rs. 70,000, Stock Rs. 35,000, Debtors Rs. 11,000, Unsecured Creditors - 9,000)
- d) On 31st March, 2016, the balance sheet of Raghuvans Ltd. disclosed the following position:
Total Subscribed shares of company is 40,000
The tangible fixed assets valued at Rs. 5,00,000 (Revalued Rs. 3,50,000) and goodwill at Rs. (Revalued Rs. 50,000), Current assets Rs. 4,00,000, 14% Debentures Rs. 1,00,000, Current Liabilities Rs. 1,30,000
Compute the value of the company's share by the net assets method.

- e) Write short notes on work uncertified, and work in progress in contract accounting.
- f) A company having equity share capital of Rs. 1 lakh divided into shares of Rs. 10 each decides to convert the share capital into equity shares of Rs. 100 each.

Pass the journal entries for above transaction.

Q3) Attempt any 4 questions from the following : [20]

- a) Write a short note on "Escalation Clause".
- b) Write a short note on "Accounting for Government Grants".
- c) Calculate the amount of purchase consideration using following data A Ltd. takes over the business of B Ltd. at the following values :
Fixed Assets Rs. 3,00,000; Current Assets Rs. 1,00,000; Debentures Rs. 50,000. Current Liabilities Rs. 1,00,000
- d) What is the GST Tax structure in India?
- e) What are the different methods for calculation or ascertaining the amount of purchase consideration?
- f) Write short note on Absorption.

Q4) Attempt any 2 questions from the following : [20]

- a) A Ltd. went into voluntary liquidation. The following are the details:
Assets realized Rs. 40,000, Liquidator's remuneration Rs. 5,000, Unsecured Creditors Rs. 17,000, Preference share capital is Rs. 17,000, Equity share capital consists of : 1,000 shares of Rs. 1 each. You are required to prepare the "**Liquidator's Final Statement of Account**".
- b) Explain the provisions related to registration under GST Act.
- c) Discuss the internal control system in a hotel.
- d) Explain the methods of valuation of goodwill.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P7802

[Total No. of Pages : 4

[5805]-SODL-1005

First Year M.Com. (Part - I)

**105 : INFORMATION SYSTEM AND E-COMMERCE
PRACTICES AND E-SECURITY AND CYBER LAWS
(2019 Pattern) (Revised)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures in right indicate full marks.*

Q1) Attempt any five out of seven from the following :

[5 × 2 = 10]

- a) What do you mean by Information System?
- b) What is E-Commerce?
- c) Define the term E-mail.
- d) What is Supply Chain Management?
- e) Define the term Cyber-crime.
- f) What is meant by E-Governance?
- g) What is the advantage of Anti-virus software?

Q2) Attempt any four out of six from the following :

[4 × 5 = 20]

- a) Explain the importance of digital signature?
- b) How does E-Commerce impact on consumer and society?
- c) Differentiate between Intranet and Extranet.
- d) Explain electronic payment system.
- e) State various ways to avoid computer fraud?
- f) Briefly explain the section 73 of Information Technology - Act 2000.

P.T.O.

Q3) Attempt any four out of six from the following :

[4 × 5 = 20]

- a) What are the limitations of E-Commerce?
- b) List down the salient features of the I.T. Act.
- c) Explain the types of computer crimes.
- d) Classify attacks on computer systems?
- e) What are the need and scope of cyber laws in online and social platforms?
- f) State the problems in taxing of E-Commerce?

Q4) Attempt any two out of four from the following :

[2 × 10 = 20]

- a) What is E-Commerce? State its advantages and disadvantages?
- b) Explain the concepts of computer crimes and state the various types of cyber crimes.
- c) Briefly discuss the significance, scope and implementations of information technology Laws. Explain the areas where IT Act has brought improvement in India.
- d) What are the different types of information systems used in business? Explain each type giving an appropriate example.

Total No. of Questions: 4]

P7802

[5805]-SODL-1005

First Year M.Com. (Part - I)

105 : माहिती प्रणाली, ई-कॉमर्स प्रॅक्टिस, ई-सुरक्षा आणि
सायबर कायदे
(2019 Pattern) (Revised)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 70

सूचना:

- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
- 2) उजव्या बाजूचे अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालील सात पैकी कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा : [5 × 2 = 10]

- अ) माहिती प्रणाली म्हणजे काय ?
- ब) ई-कॉमर्स म्हणजे काय ?
- क) ई-मेल या शब्दाची व्याख्या करा.
- ड) पुरवठा साखळी व्यवस्थापन म्हणजे काय ?
- इ) सायबर गुन्हे या शब्दाची व्याख्या करा.
- फ) ई-गव्हर्नन्स म्हणजे काय ?
- य) अँटी-व्हायरस सॉफ्टवेअरचा फायदा काय आहे ?

प्रश्न 2) खालील सहा पैकी कोणतेही चार प्रश्न सोडवा: [4 × 5 = 20]

- अ) डिजिटल स्वाक्षरीचे महत्व स्पष्ट करा.
- ब) ई-कॉमर्सचा ग्राहक आणि समाजावर कसा परिणाम होतो ?
- क) इंटरनेट आणि एक्स्ट्रानेट यातील फरक स्पष्ट करा.
- ड) इलेक्ट्रॉनिक पेमेंट सिस्टीम स्पष्ट करा.
- इ) संगणक फसवणूक टाळण्याचे विविध मार्ग सांगा ?
- फ) माहिती तंत्रज्ञान कायदा 2000 चे कलम 73 थोडक्यात स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) खालील सहा पैकी कोणतेही चार प्रश्न सोडवा.

[4 × 5 = 20]

- अ) ई-कॉमर्सच्या मर्यादा स्पष्ट करा.
- ब) माहिती तंत्रज्ञान कायद्याची ठळक वैशिष्ट्ये लिहा.
- क) संगणक गुन्ह्यांचे प्रकार स्पष्ट करा.
- ड) संगणक प्रणालीवरील हल्ल्यांचे वर्गीकरण करा.
- इ) ऑनलाइन आणि सोशल प्लॅटफॉर्मवर सायबर कायद्यांची गरज आणि व्याप्ती काय आहे?
- फ) ई-कॉमर्सच्या कर आकारणीतील अडचणी सांगा.

प्रश्न 4) खालील चार पैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा:

[2 × 10 = 20]

- अ) ई-कॉमर्स म्हणजे काय? त्याचे फायदे आणि तोटे सांगा.
- ब) संगणकीय गुन्ह्यांची संकल्पना समजावून सांगा आणि विविध प्रकारचे सायबर गुन्हे स्पष्ट करा.
- क) माहिती तंत्रज्ञान कायद्यांचे महत्व, व्याप्ती आणि अंमलबजावणी यांची थोडक्यात चर्चा करा. आयटी कायद्यामुळे भारतात कोणत्या क्षेत्रात सुधारणा झाली ते स्पष्ट करा.
- ड) व्यवसायात कोणत्या प्रकारच्या माहिती प्रणाली वापरल्या जातात? योग्य उदाहरण देउन प्रत्येक प्रकार स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P7803

[Total No. of Pages : 4

[5805]-SODL-1006
F.Y. M.Com. (Part - I)
ADVANCED COST ACCOUNTING & APPLICATION OF
COST ACCOUNTING
(2019 Pattern) (CBCS) (107)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any Five out of seven from the following :

[5 × 2 = 10]

- a) What do you mean by Indirect materials?
- b) Define the term Idle Time.
- c) What do you mean by Semi-variable Overheads?
- d) What is Contract Accounts?
- e) What is mean by product life cycle?
- f) What is cost pool?
- g) Define cost accountancy

Q2) Attempt any Four out of six from the following :

[4 × 5 = 20]

- a) State the objectives material control
- b) Describe Piece Rate System
- c) What are the Main Features of Contract Costing?
- d) From the following transactions, prepare a Stores Ledger Account using FIFO method:

Year 2015				
1 July	Opening stock	--	--	500 units @ 20 each
4 July	Purchased	GRN	574	400 unit @ 21 each
6 July	Issued	SR	251	600 units
8 July	Purchased	GRN	578	800 units @ 24 each
9 July	Issued	SR	258	500 units

P.T.O.

e) From the following data given by the Personnel Department, calculate the labour turnover rate by applying:

- i) Separation method
- ii) Replacement method
- iii) Flux method

No. of workers on the payroll:

- At the beginning of the month 900
- At the end of the month 1,100

During the month, 10 workers left, 40 persons were discharged and 150 workers were recruited. Of these, 25 workers are recruited in the vacancies of those leaving, while the rest were engaged for an expansion scheme.

f) From the following information compute the machine hour rate in respect of machine

No. 10 for the month of January:

Cost of machine 32,000

Estimated scrap value 2,000

Effective working life 10,000 hours

Repairs and maintenance over the life period of machine 2,500

Standing charges allocated to this machine for January, 400

Power consumed by the machine @ 0.30 per unit, 600

The machine consumes 10 units of power per hour.

Q3) Attempt any Four out of six from the following **[4 × 5 = 20]**

- a) What are the main advantages of control accounts?
- b) State the characteristics of the Product Life Cycle.
- c) Write a short note on Activity Based Costing (ABC)
- d) The following information is given in respect of process A.

Material 1,000 kgs @ 6 per kg

Labour 5,000 Direct expenses 1,000

Indirect expenses allocated to Process A 1,000

Normal wastage 10% of input

Prepare Process A Account when scrap arising out of normal has a sale value of Rs. 1 per unit

- e) The following transactions have been extracted from the books of a company.

You are required to make journal entries under (Integrated accounts)

- i) Works overheads incurred 3,65,000
 - ii) Materials issued for repairs 2,100
 - iii) Selling expenses paid 11,000
 - iv) Office expenses paid 4,200
 - v) Cost of completed jobs 12,15,000
- f) The following was the expenditure on a contract for 12,00,000 commenced in January 2019.

Materials	2,40,000
Wages	3.28,000
Plant	40,000
Overheads	17,200
Work uncertified	8,000

Cash received on account of the contract on 31 December 2009 was 4,80,000, being 80% of the work certified. The value of materials in hand was 12,000. The plant had undergone 20% depreciation. Prepare Contract Account.

Q4) Attempt any Two out of four from the following [2 × 10 = 20]

- a) The following information relates to a building contract for 10,00,000.

Year	2021	2022
Materials issued	3,00,000	84,000
Direct wages	2,30,000	1,05,000
Direct expenses	22,000	10,000
Indirect expenses	6,000	1,400
Work certified	7,50,090	10,00,000
Work uncertified	8,000	-
Materials at site	5,000	7,000
Plant issued	14,000	2,000
Cash received from contractee	6,00,000	10,00,000

The value of plant at the end of 2021 and 2022 was 7,000 and 5,000, respectively.

Prepare:

- i) Contract Account.
 - ii) Committee's Account for two years 2021 Methods of Costing and 2022 taking into consideration such profit for transfer to profit and loss Account as you think proper.
- b) From the following information for the month of January 2022, prepare a cost sheet to show the following components: (a) Prime Cost, (b) Factory Cost, (c) Cost of Production. (d) Total Cost.

Direct material	57,000
Direct wages	28,500
Factory rent and rates	2,500
Office rent and rates	500
Plant repairs and maintenance	1,000
Plant depreciation	1,250
Factory heating and lighting	400
Factory manager's salary	2,000
Office salaries	1,600
Director's remuneration	1,500
Telephone and postage	200
Printing and stationery	100
Legal charges	150
Advertisement	1,500
Salesmen's salaries	2,500
Showroom rent	500
Sales	1,16,000

- c) What is Cost? Explain in detail three elements of cost.
- d) What are the objectives of Target Costing? Explain the steps included in the target costing process?

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P7804

[Total No. of Pages : 4

[5805]SODL-1007

First Year M.Com.

**(109) CO - OPERATIVE MOVEMENT IN INDIA AND
INTERNATIONAL CO-OPERATIVE MOVEMENT**

(2019 Pattern) (Revised)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Define the following terms (any 5) :

[10]

- a) What is NABARD?
- b) What is NCDC?
- c) What is Economic Decentralization?
- d) Capitalism.
- e) What is ICA?
- f) Centralized Cooperative structure.
- g) What is AIRCS?

Q2) Write a Short Notes (any 4) :

[20]

- a) What did the Co-operative Credit Societies Act 1904 provide?
- b) What is the procedure followed in the decision making process of a Co-operative department?
- c) Explain the role of NABARD.
- d) What is Co-operation?
- e) Advantages of Co-operatives in India.
- f) Write a short-note on the Co-operative movement in Israel.

P.T.O.

Q3) Short Answer Questions (any 4) :

[20]

- a) What were the two significant events of the Fourth Five Year Plan?
- b) What authorization is given to the Co-operative Inspectors working under the Assistant Registrars (General)?
- c) List the main objectives of the National Policy on Co-operatives.
- d) State the role of the International Labour Organization (ILO) in regard to cooperatives.
- e) When did the Co-operative Movement Began?
- f) Why were Co-operatives Successful in China?

Q4) Long Answer Questions (Any 2) :

[20]

- a) Explain the social impact of Co-operatives.
- b) Analyse the differences between capitalism and cooperation. How do Co-operatives work under a capitalist society?
- c) Compare the Co-operative movement in India during the pre and post-independence period.
- d) Explain the powers of the Registrar in detail.

Total No. of Questions : 4]

P7804

[5805]SODL-1007

First Year M.Com.

(109) CO - OPERATIVE MOVEMENT IN INDIA AND
INTERNATIONAL CO-OPERATIVE MOVEMENT

(2019 Pattern) (Revised)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्रश्न 1) खालील संज्ञा परिभाषित करा. (कोणत्याही पाच) [10]
- अ) नाबार्ड म्हणजे काय?
ब) NCDC म्हणजे काय?
क) आर्थिक विकेंद्रीकरण म्हणजे काय?
ड) भांडवलशाही.
इ) ICA म्हणजे काय?
फ) केंद्रीकृत सहकारी संरचना.
य) AIRCS म्हणजे काय?
- प्रश्न 2) टीपा लिहा. (कोणत्याही चार) [20]
- अ) सहकारी पतसंस्था अधिनियम 1904 मध्ये काय तरतूद आहे?
ब) सहकारी विभागाच्या निर्णय प्रक्रियेत कोणती प्रक्रिया अवलंबली जाते?
क) नाबार्डची भूमिका स्पष्ट करा.
ड) सहकार म्हणजे काय?
इ) भारतातील सहकारी संस्थांचे फायदे.
फ) इस्रायलमधील सहकारी चळवळीवर टीपा लिहा.

- प्रश्न 3) लघुत्तरी प्रश्न लिहा. (कोणतेही चार) [20]
- अ) चौथ्या पंचवार्षिक योजनेतील दोन महत्त्वाच्या घटना कोणत्या होत्या?
- ब) सहाय्यक निबंधकांच्या (सामान्य) अंतर्गत कार्यरत सहकारी निरीक्षकांना कोणते अधिकार दिले जातात?
- क) सहकारविषयक राष्ट्रीय धोरणाची मुख्य उद्दिष्टे सूचीबद्ध करा.
- ड) सहकारी संस्थांबाबत आंतरराष्ट्रीय कामगार संघटना (ILO) ची भूमिका सांगा.
- इ) सहकार चळवळ कधी सुरू झाली?
- फ) चीनमध्ये सहकारी संस्था यशस्वी का झाल्या?

- प्रश्न 4) दीर्घोत्तरी प्रश्न लिहा. (कोणताही दोन) [20]
- अ) सहकारी संस्थांचा सामाजिक प्रभाव स्पष्ट करा.
- ब) भांडवलशाही आणि सहकार यांच्यातील फरकांचे विश्लेषण करा. भांडवलशाही समाजाच्या अंतर्गत सहकारी संस्था कशा चालतात?
- क) भारतातील सहकार चळवळीची स्वातंत्र्यपूर्व आणि नंतरच्या काळात तुलना करा.
- ड) रजिस्ट्रारच्या अधिकारांचे तपशीलवार वर्णन करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P7805

[Total No. of Pages : 6

[5805]SODL-1008

First Year M.Com. (Part - I)

**111 : ORGANISED TRADES AND MARKETS &
MODERN BUSINESS PRACTICES**

(2019 Pattern) (CBCS) (Revised)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Solve any 5 out of 7 :

[10]

- i) Increase in agricultural production and productivity is a pre-condition :
 - a) to raise the share of agriculture in GDP
 - b) to ensure national food security
 - c) to provide livelihood and nutritional security
 - d) all of the above
- ii) Low productivity for agriculture in India is results in :
 - a) Poor irrigation facilities
 - b) Heavy dependence on monsoon
 - c) Absence of new technology
 - d) All the above
- iii) In 1970-71, which sectors production was maximum in India?
 - a) tertiary sector
 - b) secondary sector
 - c) primary sector
 - d) quaternary sector
- iv) The foreign direct investment includes -
 - a) Intellectual properties
 - b) Human resources
 - c) Tangible goods
 - d) Intangible goods

P.T.O.

- v) FDI full form :
- Foreign Development Index
 - Federal Department of Investigation
 - Foreign Department of Investment
 - Foreign Direct Investment
- vi) Agriculture, dairy, fishing, forestry are examples of _____.
- tertiary Sector
 - secondary Sector
 - primary Sector
 - none of the above
- vii) _____ shows how big the economy of a country is.
- GSDP
 - GDP
 - PPP
 - None of the above

Q2) Solve any 4 out of 6 :

[20]

- Write the scope of agribusiness.
- What is public enterprise? Write the definition and its objectives.
- Write the role of Chambers of Commerce in pre-independence period
- What is Rural development policy .
- What is Foreign Direct Investment?
- What are the different types of e-commerce?

Q3) Solve any 4 out of 6 :

[20]

- Write the salient features of Indian agriculture.
- Write Government Management under Public Enterprises.
- Write the limitations of Public Enterprises Committee.
- Explain the role of FICCI.
- Write short note on D-Mart.
- Write a note on service sector.

Q4) Solve any 2 out of 4 :

[20]

- a) What is Cooperative marketing? Write what are the characteristics of cooperative marketing organization.
- b) Explain the impact of WTO on agricultural policy.
- c) What is Chamber of Commerce? Explain in detail the importance of Chamber of commerce.
- d) What are the FDI policies in India?

Total No. of Questions : 4]

P7805

[5805]SODL-1008

First Year M.Com. (Part - I)

**111 : ORGANISED TRADES AND MARKETS &
MODERN BUSINESS PRACTICES**

(2019 Pattern) (CBCS) (Revised)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील गुण पूर्ण अंक दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणतेही 5 प्रश्न सोडवा. (प्रत्येकी 2 गुण) [10]

- i) कृषी उत्पादन आणि उत्पादकता वाढ ही पूर्व अट आहे.
अ) जीडीपीमध्ये शेतीचा वाटा वाढवणे
ब) राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा सुनिश्चित करणे
क) उपजीविका आणि पोषण सुरक्षा प्रदान करणे
ड) वरील सर्व
- ii) भारतातील शेतीसाठी कमी उत्पादकतेचे कारणे खालीलप्रमाणे आहेत.
अ) खराब सिंचन सुविधा
ब) मान्सूनवर जास्त अवलंबून राहणे
क) नवीन तंत्रज्ञानाचा अभाव
ड) वरील सर्व
- iii) 1970-71 मध्ये भारतात सर्वाधिक उत्पादन कोणत्या क्षेत्राने केले?
अ) तृतीयक क्षेत्र ब) दुर्य्यम क्षेत्र
क) प्राथमिक क्षेत्र ड) चतुर्थांश क्षेत्र
- iv) थेट परकीय गुंतवणुकीत यांचा समावेश होतो.
अ) बौद्धिक गुणधर्म ब) मानवी संसाधने
क) मूर्त वस्तू ड) अमूर्त वस्तू

- v) FDI चे पूर्ण रूप
- अ) (Foreign development index) फॉरेन डेव्हलपमेंट इंडेक्स
 ब) (Federal department of investigation) फेडरल डिपार्टमेंट ऑफ इन्व्हेस्टिगेशन
 क) (Foreign department of investment) फॉरेन डिपार्टमेंट ऑफ इनव्हेस्टमेंट
 ड) (Foreign Direct Investment) फॉरेन डायरेक्ट इनव्हेस्टमेंट
- vi) शेती, दुग्धव्यवसाय, मासेमारी, वनीकरण ही ची उदाहरणे आहेत.
- अ) तृतीयक क्षेत्र ब) दुय्यम क्षेत्र
 क) प्राथमिक क्षेत्र ड) वरीलपैकी काहीही नाही
- vii) देशाची अर्थव्यवस्था किती मोठी आहे हे दाखवते.
- अ) GSDP ब) GDP
 क) PPP ड) वरीलपैकी काहीही नाही

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणतेही 4 प्रश्न सोडवा. (प्रत्येकी 5 गुण) [20]

- अ) कृषी व्यवसायाची व्याप्ती लिहा.
 ब) सार्वजनिक उद्योग म्हणजे काय? त्याची व्याख्या लिहून उद्दिष्टे लिहा.
 क) स्वातंत्र्यपूर्वकाळातील वाणिज्य मंडळांची भूमिका थोडक्यात लिहा.
 ड) 'ग्रामीण विकास धोरण' म्हणजे काय?
 इ) थेट परकीय गुंतवणूक म्हणजे काय?
 फ) ई-कॉमर्सचे विविध प्रकार कोणते?

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणतेही 4 प्रश्न सोडवा. (प्रत्येकी 5 गुण) [20]

- अ) भारतीय शेतीची ठळक वैशिष्ट्ये थोडक्यात लिहा.
 ब) सार्वजनिक उपक्रमांतर्गत शासकीय व्यवस्थापन थोडक्यात लिहा.
 क) सार्वजनिक उपक्रम समितीच्या मर्यादा लिहा.
 ड) फिक्की या संस्थेची भूमिका थोडक्यात स्पष्ट करा.
 इ) डी-मार्ट यावर (D-Mart) टीप लिहा.
 फ) सेवा क्षेत्र यावर टीप लिहा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणतेही 2 प्रश्न सोडवा. (प्रत्येकी 10 गुण) :

[20]

- अ) सहकारी विपणन म्हणजे काय? सहकारी विपणन संस्थाची वैशिष्ट्ये कोणती ते लिहा.
- ब) कृषी धोरणावर जागतिक व्यापार संघटनेचा परिणाम स्पष्ट करा.
- क) वाणिज्य मंडळ म्हणजे काय? वाणिज्य मंडळाचे महत्त्व सविस्तर स्पष्ट करा.
- ड) भारतातील FDI धोरणे कोणती?

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P7806

[Total No. of Pages : 4

[5805]-SODL-1009

M.Com. (Part- I)

**113 : PRODUCTION AND OPERATION MANAGEMENT AND
BUSINESS ETHICS & PROFESSIONAL VALUES
(2019 Pattern)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to right side indicate full marks.*

Q1) (A) Fill in the blanks. (Any five) [5]

- i) _____ is the management of all activities directly related to the production of goods and services.
 - a) Operations Management
 - b) Sales Management
 - c) Product Management
 - d) Marketing Management
- ii) _____ is the action or process of storing goods in a warehouse.
 - a) Planning
 - b) Warehousing
 - c) Insurance
 - d) Storage
- iii) The process that converts input into output is called as _____.
 - a) Operational Management
 - b) Production Management
 - c) Strategic Management
 - d) Financial Management.
- iv) _____ includes the activities and actions required to manage waste from its inception to its final disposal.
 - a) Waste Management
 - b) Disaster Management
 - c) Production Management
 - d) Sales Management
- v) What is meant by the CSR
 - a) Corporate Social Responsibility
 - b) Company Social Responsibility
 - c) Corporate Society Responsibility
 - d) Company Society Responsibility
- vi) _____ deals with the hiring, administration, and training of staff.
 - a) Finance Department
 - b) Human resources department
 - c) Sales Department
 - d) Marketing Department
- vii) _____ is the presence of excessive heat in the water which can cause undesirable changes in the natural environment.
 - a) Air Pollution
 - b) Water Pollution
 - c) Thermal Pollution
 - d) Noise Pollution

P.T.O.

- B) State whether the following statements are true or false. (Any five) [5]
- a) Planning is the process of thinking about the activities required to achieve a desired goal.
 - b) Selling is a process of measuring the performance of a company's products, services, or processes.
 - c) Production control is the function of management.
 - d) Quality Assurance is the maintenance of a desired level of quality in a service or product
 - e) Corporate Governance refers to the sum of a person's actions in this and previous states of existence, viewed as deciding their fate in future existences.
 - f) Marketing ethics includes principles and standards that guide appropriate conduct in organizations, in markets and in society.
 - g) Sustainability refers to the avoidance of the depletion of natural resources in order to maintain an ecological balance.

Q2) Answer any four questions from the following. [20]

- a) Write down the principles of plant layout.
- b) Explain briefly the scope of Supply Chain Management.
- c) Explain briefly the emerging Issues in Production and Operations Management.
- d) Explain the significance of professional Values.
- e) State the objectives of corporate Governance.
- f) Write down the goals of Sustainable Development.

Q3) Answer any four questions from the following. [20]

- a) Explain the types of Production Systems.
- b) Explain the Process of Supply Chain Management.
- c) Explain briefly the Corporate Social Responsibility.
- d) Explain the determinants of Ethical Decision Making.
- e) Briefly explain the Indian Ethical Practices.
- f) Explain Strategies needed to achieve the Sustainable Development.

Q4) Attempt any two from the following. [20]

- a) Explain the functions and importance of Production and Operation Management.
- b) Explain the tools and Techniques of Supply Chain Management.
- c) Explain in detail Value Based Management
- d) Explain the meaning, Significance, and Scope of Professional Values.

Total No. of Questions : 4]

P7806

[5805]-SODL-1009

M.Com. (Part- I)

113 : PRODUCTION AND OPERATION MANAGEMENT AND
BUSINESS ETHICS & PROFESSIONAL VALUES

(2019 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) अ) रिकाम्या जागा भरा. (कोणत्याही पाच) [5]

- i) हे वस्तू आणि सेवांच्या उत्पादनाशी थेट संबंधित असलेल्या सर्व क्रियांचे व्यवस्थापन आहे.
अ) प्रक्रिया व्यवस्थापन ब) विक्री व्यवस्थापन
क) उत्पादन व्यवस्थापन ड) विपणन व्यवस्थापन
- ii) ही कोठारात माल साठवण्याची क्रिया किंवा प्रक्रिया आहे.
अ) नियोजन ब) गोदाम
क) विमा ड) साठवण
- iii) कच्च्या मालाचे रूपांतरण तयार मालात करण्याच्या प्रक्रियेस असे म्हणातात.
अ) प्रक्रिया व्यवस्थापन ब) उत्पादन व्यवस्थापन
क) व्युत्प्रेक्षात्मक व्यवस्थापन ड) वित्तीय व्यवस्थापन
- iv) मध्ये कच्च्याच्या सुरुवातीपासून त्याची अंतिम विल्हेवाट लावण्यासाठी आवश्यक असलेल्या क्रिया व कृतींचा समावेश होतो.
अ) कचरा व्यवस्थापन ब) आपत्ती व्यवस्थापन
क) उत्पादन व्यवस्थापन ड) विक्री व्यवस्थापन
- v) CSR चे पूर्ण रूप आहे.
अ) व्यवसायाची सामाजिक जबाबदारी ब) संस्थेची सामाजिक जबाबदारी
क) व्यवसायाची मंडळाप्रती जबाबदारी ड) प्रमंडळाप्रती जबाबदारी
- vi) हे कर्मचारी नियुक्ती, प्रशासन आणि प्रशिक्षण यांच्याशी संबंधित आहे.
अ) वित्त विभाग ब) मानव संसाधन विभाग
क) विक्री विभाग ड) विपणन विभाग
- vii) यामध्ये पाण्यातील उष्णता वाढून नैसर्गिक पर्यावरणात अनिष्ट बदल होतात.
अ) वायु प्रदूषण ब) जल प्रदूषण
क) औष्णिक प्रदूषण ड) ध्वनी प्रदूषण

- ब) खालील विधाने चूक कि बरोबर ते लिहा. (कोणतेही पाच) [5]
- अ) नियोजन ही इच्छित उद्दिष्ट साध्य करण्यासाठी आवश्यक असलेल्या क्रियाबद्दल विचार करण्याची प्रक्रिया आहे.
- ब) विक्री ही कंपनीची उत्पादने, सेवा किंवा प्रक्रियांचे कार्यप्रदर्शन मोजण्याची प्रक्रिया आहे.
- क) उत्पादन नियंत्रण हे व्यवस्थापनाचे कार्य आहे.
- ड) गुणवत्ता हमी म्हणजे सेवा किंवा उत्पादनातील दर्जाची इच्छित पातळी राखणे.
- इ) कॉर्पोरेट गव्हर्नन्स म्हणजे एखाद्या व्यक्तीच्या या आणि पूर्वीच्या अस्तित्वातील कृतींच्या बेरजेचा संदर्भ, भविष्यातील अस्तित्वात त्यांचे भवितव्य ठरवणारे म्हणून पाहिले जाते.
- फ) विपणन नैतिकतेमध्ये तत्वे आणि मानके समाविष्ट आहेत जी संस्था, बाजारपेठ आणि समाजात योग्य वर्तनाचे मार्गदर्शन करतात.
- य) शाश्वतता म्हणजे पर्यावरणीय समतोल राखण्यासाठी नैसर्गिक संसाधनांचा जहास टाळणे.

प्र.2) खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा. [20]

- अ) यंत्र कुल रचनेची तत्वे स्पष्ट करा.
- ब) पुरवठा साखळी व्यवस्थापनाची व्याप्ती स्पष्ट करा.
- क) उत्पादन आणि प्रक्रिया व्यवस्थापनमधील उदयोन्मुख समस्या थोडक्यात स्पष्ट करा.
- ड) व्यावसायिक मूल्यांचे महत्त्व स्पष्ट करा.
- इ) कॉर्पोरेट गव्हर्नन्सची उद्दिष्टे स्पष्ट करा.
- फ) शाश्वत विकासाची उद्दिष्टे स्पष्ट करा.

प्र.3) खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा. [20]

- अ) उत्पादन प्रणालीचे प्रकार स्पष्ट करा.
- ब) पुरवठा साखळी व्यवस्थापनाची प्रक्रिया स्पष्ट करा.
- क) व्यावसायिक सामाजिक जबाबदारी थोडक्यात स्पष्ट करा.
- ड) नैतिक निर्णय घेण्याचे निर्धारक स्पष्ट करा.
- इ) भारतीय नैतिक पद्धती थोडक्यात स्पष्ट करा.
- फ) शाश्वत विकास साधण्यासाठी कोणत्या धोरणांची आवश्यकता स्पष्ट करा.

प्र.4) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. [20]

- अ) उत्पादन आणि कार्य व्यवस्थापनाची कार्ये आणि महत्त्व स्पष्ट करा.
- ब) पुरवठा साखळी व्यवस्थापनाची साधने आणि तंत्रे स्पष्ट करा.
- क) “मूल्य आधारित व्यवस्थापन” सविस्तरपणे स्पष्ट करा.
- ड) व्यावसायिक मूल्यांचा अर्थ, महत्त्व, व्याप्ती स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

[Total No. of Pages : 4

P7807

[5805]-SODL-1010

M.Com. (Part-I)

BANKING & FINANCE

**115 : Legal Framework of Banking and Banking Law & Practices
(2019 Pattern)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any five questions from the following.

[5×2=10]

- a) What do you mean by the term 'Demand Deposits'?
- b) Who is Managing Agent?
- c) What is a cheque?
- d) What is the dishonour of a negotiable instrument?
- e) Which bank is the controller of credit?
- f) When did the Prevention of Money Laundering Act 2002 come into effect?
- g) Define e-banking?

Q2) Answer the following. (any four)

[4×5=20]

- a) Explain the difference between promissory note and bills of exchange.
- b) Explain the difference between cheque and bill of exchange
- c) Short Note on ATM.
- d) What are the functions of the RBI?
- e) Write Short note on Enforcement of Security interest
- f) Write a short note on amendments introduced in the SARFAESI Act.

P.T.O.

Q3) Answer the following. (any four)

[4×5=20]

- a) Write a short note on Penalties (section 13) under Foreign Exchange Management Act.
- b) Explain the provisions relating to the authorized person under Foreign Exchange Management Act 1999.
- c) Explain how the Bank manages non-performing assets.
- d) Write a short note on Market Risk Management.
- e) What are the guidelines issued by the RBI regarding mobile banking?
- f) Explain the role of the Banking Ombudsman.

Q4) Answer the following. (any two)

[2×10=20]

- a) Explain the main Provisions of Banking Regulation Act' 1949.
- b) Explain the Provisions relating to Attachment, Adjudication and Confiscation of property under the Prevention of Money Laundering Act, 2002
- c) Analyze the powers conferred to the Reserve Bank of India by the Banking Regulation Act.
- d) Explain in details the features of prevention of Money Laundering Act, 2002.

Total No. of Questions : 4]

P7807

[5805]-SODL-1010

M.Com. (Part-I)

BANKING & FINANCE

**115 : Legal Framework of Banking and Banking Law & Practices
(2019 Pattern)**

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना :-
- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
 - 2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
 - 3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.1) एका वाक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही पाच)

[5×2=10]

- अ) 'मागणी ठेवी' म्हणजे काय?
- ब) 'व्यवस्थापकीय अभिकर्ता' म्हणजे काय?
- क) धनादेश म्हणजे काय?
- ड) चलनक्षम दस्तऐवजाचा अनादर म्हणजे काय?
- इ) कोणती बँक पत नियंत्रक आहे?
- फ) अवैध संपत्ती चे शुद्धिकरण प्रतिबंध अधिनियम, 2002 या कायद्याची अंमलबजावणी केव्हा झाली?
- य) ई-बँकिंगची व्याख्या द्या?

प्र.2) खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

[4×5=20]

- अ) वचनचिठ्ठी आणि विनिमय पत्र यातील फरक स्पष्ट करा.
- ब) धनादेश आणि विनिमय पत्र यातील फरक विशद करा.
- क) ए.टी.एम. (ATM) टीप लिहा.
- ड) आर.बी.आय. (RBI) ची कार्ये स्पष्ट करा?
- इ) टीप लिहा प्रतीभूती हितसंबंधाची अंमलबजावणी.
- फ) SARFAESI कायद्यात केलेल्या सुधारणांवर टीप लिहा.

प्र.3) खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

[4×5=20]

- अ) परकीय चलन व्यवस्थापन अधिनियमातील दंड (कलम 13) यावर टीप लिहा.
- ब) परकीय चलन व्यवस्थापन अधिनियम 1999 मधील अधिकृत व्यक्तीशी संबंधित तरतुदी स्पष्ट करा.
- क) बँकेद्वारे अनुत्पादक मत्तेचे व्यवस्थापन कसे केले जाते ते स्पष्ट करा.
- ड) बाजाराची जोखीम व्यवस्थापन यावर टीप लिहा.
- इ) मोबाईल बँकिंगबाबत RBI ने कोणती मार्गदर्शक तत्वे जारी केली आहेत?
- फ) बँकिंग लोकायुक्ताची भूमिका स्पष्ट करा.

प्र.4) खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

[2×10=20]

- अ) बँकिंग नियमन कायदा 1949 मधील प्रमुख तरतुदी स्पष्ट करा.
- ब) अवैध संपत्तीचे शुद्धीकरण अधिनियम 2002 अंतर्गत मालमत्तेवर टाच आणणे, अभिनिर्णय आणि जप्ती यांच्या संदर्भातील तरतुदी स्पष्ट करा.
- क) बँकिंग नियमन कायद्याद्वारे भारतीय रिझर्व्ह बँकेस प्राप्त अधिकारांचे विश्लेषण करा.
- ड) अवैध संपत्तीचे शुद्धीकरण कायदा 2002 ची वैशिष्ट्ये लिहा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P7808

[Total No. of Pages : 4

[5805]-SODL-1011

M.Com. (Part-I)

**117 : MARKETING TECHNIQUES & CUSTOMER RELATIONSHIP
MANAGEMENT & RETAIL SELLING
(2019 CBCS Pattern)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *Figure to the right side indicate full marks.*
- 2) *All questions are compulsory.*

Q1) Solve any five of seven from the following.

[5×2=10]

- a) What is mean by Pirce?
- b) What is mean by Branding?
- c) Explain concept Product mix.
- d) Explain Advertisement Concept.
- e) Explain meaning of Sales Promotion.
- f) What is Public Relation?
- g) Write meaning of Marketing.

Q2) Attempt any four out of six from the following.

[4×5=20]

- a) Write a Note on Customer Satisfaction & Expectations.
- b) Write a note on ECRM Technique.
- c) Write a Note on Customer life time value.
- d) Write various types of E mail.
- e) Write functions of Advertisement.
- f) Write Benefits of Brand Management.

P.T.O.

Q3) Attempt any four out of six from the following.

[4×5=20]

- a) Write in details Product development process.
- b) Explain Various Types of Advertisement.
- c) Write a Note on Means of Public Relations.
- d) Explain Tools of ECRN.
- e) Explain Features of CRM Software.
- f) Explain various elements of Price Mix.

Q4) Attempt any two out of four from the following.

[2×10=20]

- a) Write Objectives & Importance of Branding.
- b) Write Types & Importance of Supply (Distribution) Chain.
- c) Explain in Details Importance & Limitations of Personal Selling.
- d) What do you mean by CRM? Write importance of CRM.

Total No. of Questions : 4]

P7808

[5805]-SODL-1011

M.Com. (Part-I)

**117 : MARKETING TECHNIQUES & CUSTOMER RELATIONSHIP
MANAGEMENT & RETAIL SELLING
(2019 CBCS Pattern)**

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) खालीलपैकी पाच प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

[5×2=10]

- अ) किंमत म्हणजे काय?
- ब) मुद्रांकन म्हणजे काय?
- क) वस्तू मिश्र संकल्पना स्पष्ट करा.
- ड) जाहिरात संकल्पना स्पष्ट करा.
- इ) विक्रय वृद्धी अर्थ स्पष्ट करा.
- फ) जनसंपर्क म्हणजे काय?
- य) विपणन अर्थ लिहा.

प्र.2) खालीलपैकी चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

[4×5=20]

- अ) ग्राहकांचे समाधान आणि अपेक्षा टिप लिहा.
- ब) ई सी आर एम तंत्रज्ञान टीप लिहा.
- क) ग्राहकांचे आजीवन मूल्य टिप लिहा.
- ड) ई-मेल चे विविध प्रकार लिहा.
- इ) जाहिरातीची कार्य लिहा.
- फ) मुद्रांकन व्यवस्थापनाचे फायदे लिहा.

प्र.3) खालीलपैकी चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

[4×5=20]

- अ) वस्तू विकास प्रक्रिया सविस्तर लिहा.
- ब) जाहिरातीचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.
- क) जनसंपर्काची साधने टिप लिहा.
- ड) ECRN साधने सविस्तर स्पष्ट करा.
- इ) सी आर एम सॉफ्टवेअर वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- फ) किंमत मिश्र मधील विविध घटक स्पष्ट करा.

प्र.4) खालीलपैकी दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

[2×10=20]

- अ) मुद्रांकनाची उद्दिष्टे आणि फायदे लिहा.
- ब) वितरण साखळीचे प्रकार आणि फायदे लिहा.
- क) वैयक्तिक विक्री फायदे आणि मर्यादा सविस्तर लिहा.
- ड) ग्राहक संबंध व्यवस्थापन म्हणजे काय? ग्राहक संबंध व्यवस्थापनचे महत्त्व लिहा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P7809

[5805] - SODL - 1012

[Total No. of Pages : 2

M.Com. - I

INCOME TAX

**104 : Income Tax & Business Tax Assessment & Planning
(2019 CBCS Pattern)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt Any five out of seven from the following.

[5×2=10]

- i) What is Tax avoidance?
- ii) Types of Capital Gains.
- iii) What are the various types of Provident Fund?
- iv) What GST & what are 3 types of GST?
- v) What are types of Tax Planning?
- vi) What is CBDT?
- vii) What is Surcharge?

Q2) Attempt any four out of six from the following.

[4×5=20]

- i) Difference between Direct Tax & Indirect Tax.
- ii) What tax deductions can be claimed u/s 80G of the Income Tax Act?
- iii) Explain types of Capital Gain Tax.
- iv) What are various sources of income in case of an assessee?
- v) Dr. Nitve had self-developed a patent on May 01, 2005. The patent is Sold on Jan 01, 2020 for 7,00,000. You are asked to calculate capital gain.
- vi) Specify the health and education cess on cooperative societies.

P.T.O.

Q3) Attempt any four out of six from the following. **[4×5=20]**

- i) Features of Annuity.
- ii) Give a short note on advantages of GST to various stakeholders.
- iii) Explain in brief exemptions under Chapter VIA.
- iv) What are the various types of Assessments?
- v) Mr. Mahadev Pisal acquired a house on 1st March 2019 for 2 Lakhs. He had paid Rs.2,000/- as registration charges for the buying of that house. But Mr. Mahadev Pisal sold this house on 1st January 2020 for 4,00,000. He paid 6,000 to a broker as his brokerage fee for selling the house. Determine Capital Gains.
- vi) Give any 5 incomes exempted under section 10 of Income Tax Act.

Q4) Attempt any two out of four from the following. **[2×10=20]**

- i) Write a detailed note on Advance Tax.
- ii) Difference between tax planning & tax evasion.
- iii) From the following particulars find out the gross annual value:
 - a) Fair Rent (45,000 * 12) 5,40,000
 - b) Municipal Value (36,000 * 12) 4,32,000
 - c) Standard Rent (60,000 * 12) 7,20,000
 - d) Actual Rent (50,000 * 12) 6,00,000
- iv) Sanjeev, an individual engaged in the business of finance and accounting, advances Rs. 10 lakh to his HUF on interest at 12 percent annum, which is the prevailing market rate. The HUF invests the amount in its business and earn profit of 4 lakh. From this money. Can the Assessing Officer add a sum of Rs./ 2,80,000 (i.e., 4,00,000 - 1,20,000) as income of Sanjeev under section 64(2)?

Will the position remain the same, if Sanjeev does not charge any interest?

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P7810

[Total No. of Pages : 4

[5805]-SODL-1013

M.Com. - I

**106 : INTELLECTUAL PROPERTY LAWS AND LAWS
REGULATING TO COPYRIGHTS & DESIGN
(2019 Pattern)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any five out of seven from the following.

[5×2=10]

- a) What do you mean by intellectual property?
- b) Define Design patents.
- c) Define Assignment according to the Trade Marks Act, 1999.
- d) Define Biological resources.
- e) Define term of Copyright.
- f) Who is the Controller General of Patents?
- g) Where is the Intellectual Property Appellate Board located?

Q2) Attempt any four out of six from the following.

[4×5=20]

- a) What are the failures of the Patent (Amendment) Act, 1999?
- b) What are the forms and factors of infringement?
- c) What are the responsibilities of central government with regards to conservation of biodiversity resources?
- d) What is the effect of disclosure on copyright?
- e) Write a short note on the meaning of geographical indications.
- f) Briefly explain the authorities presiding over the PPVFR Act, 2001.

P.T.O.

Q3) Attempt any four out of six from the following. **[4×5=20]**

- a) What are the powers, rights and duties of the Controller?
- b) Discuss the different categories of trademarks.
- c) Describe the various international protocols on biodiversity and bio safety.
- d) Discuss the scope of industrial design.
- e) Write a short note on powers of central government.
- f) What are the provisions related to acceptances and opposition of application under the PPVFR Act, 2001?

Q4) Attempt any two out of four from the following. **[2×10=20]**

- a) Elaborate on the objectives and principles of WTO and GATT.
- b) Differentiate between moral and exclusive rights.
- c) Why is the Paris Convention so significant with respect to intellectual rights?
- d) Discuss the procedure of assignment of copyright.

Total No. of Questions : 4]

P7810

[5805]-SODL-1013

M.Com. - I

**106 : INTELLECTUAL PROPERTY LAWS AND LAWS
REGULATING TO COPYRIGHTS & DESIGN**

(2019 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना :-
- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
 - 2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
 - 3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.1) खालील सातपैकी कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.

[5×2=10]

- अ) बौद्धिक संपदा म्हणजे काय?
- ब) डिझाइन पेटंट व्याख्या लिहा.
- क) ट्रेड मार्क्स कायदा, 1999 नुसार असाइनमेंटची व्याख्या लिहा.
- ड) जैविक संसाधनांची व्याख्या करा.
- इ) कॉपीराइटची व्याख्या लिहा.
- फ) पेटंटचे नियंत्रक जनरल कोण आहेत?
- य) बौद्धिक संपदा अपीलीय मंडळ कोठे आहे?

प्र.2) खालील सहापैकी चार प्रश्न सोडवा.

[4×5=20]

- अ) पेटंट (सुधारणा) कायदा, 1999 चे अपयश काय आहेत?
- ब) उल्लंघनाचे स्वरूप आणि घटक काय आहेत?
- क) जैवविविधता संसाधनांच्या संवर्धनाबाबत केंद्र सरकारच्या जबाबदाऱ्या काय आहेत?
- ड) प्रताधिकारावर प्रकटीकरणाचा काय परिणाम होतो?
- इ) भौगोलिक संकेतांच्या अर्थावर टीप लिहा.
- फ) PPVFR Act, 2001 चे अध्यक्ष असलेल्या अधिकाऱ्यांचे अधिकार थोडक्यात स्पष्ट करा.

प्र.3) खालील सहापैकी चार प्रश्न सोडवा.

[4×5=20]

- अ) नियंत्रकाचे अधिकार, अधिकार आणि कर्तव्ये काय आहेत?
- ब) ट्रेडमार्कच्या विविध श्रेणींची चर्चा करा.
- क) जैवविविधता आणि जैव सुरक्षिततेवरील विविध आंतरराष्ट्रीय प्रोटोकॉलचे वर्णन करा.
- ड) औद्योगिक डिझाइनच्या व्याप्तीची चर्चा करा.
- इ) केंद्र सरकारच्या अधिकारांवर टीप लिहा.
- फ) PPVFR कायदा, 2001 अंतर्गत अर्ज स्विकारणे आणि विरोध करणे यासंबंधी काय तरतुदी आहेत?

प्र.4) खालील चारपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.

[2×10=20]

- अ) WTO आणि GATT ची उद्दिष्टे आणि तत्त्वे स्पष्ट करा.
- ब) नैतिक आणि अनन्य अधिकारांमध्ये फरक करा.
- क) बौद्धिक अधिकारांच्या संदर्भात पॅरिस अधिवेशन इतके महत्त्वाचे का आहे?
- ड) प्रताधिकार (Copyright) नियुक्त करण्याच्या प्रक्रियेची चर्चा करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P7811

[5805]-SODL - 1014

[Total No. of Pages : 2

M.Com. - I

**108 : COSTING TECHNIQUES AND RESPONSIBILITY ACCOUNTING AND COST CONTROL AND COST SYSTEM
(2019 CBCS Pattern)**

Time: 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right indicate full marks.*
- 3) Use of simple calculator is allowed.*

Q1) Attempt any five questions from the following **[10]**

- a) Define the term Standard Costing.
- b) State the meaning of Zero Base Budgeting.
- c) What do you mean by Responsibility Accounting?
- d) Define the term Uniform Costing.
- e) What is Inter-Firm comparison?
- f) What is Break Even Point?
- g) Explain the term Productivity.

Q2) Attempt any four questions from the following **[20]**

- a) Write a short note on Cash Budget.
- b) Explain the process of Cost Control and Cost reduction.
- c) Write basis of apportionment of overheads.
- d) What are assumptions of Break-even point.
- e) State difference between Cost and Cost accountancy.
- f) What are the principles of product pricing?

P.T.O.

Q3) Attempt any four questions from the following **[20]**

- a) Explain various methods of Transfer pricing.
- b) From the following information calculate Break Even Point in units.
Selling Price Rs. 100 p.u.
Variable Cost Rs. 75 p.u.
Fixed expenses Rs. 2,70,000
- c) ABC Ltd., produce two products product A and product B. Calculate return on investment from the following information and state which product gives more return?
Product A Sales Rs. 10,00,000, Profit Rs. 2,00,000.
Product B Sales Rs. 20,00,000, Profit Rs. 3,00,000.
- d) Explain the process of designing MIS
- e) State difference between Cost Control and Cost reduction
- f) Explain how the productivity will be increased?

Q4) Long Answer Questions (Any 2) **[20]**

- a) Discuss about reporting to different levels of management.
- b) Explain various types of Budget.
- c) Explain the term Uniform Costing. State advantages and limitations of Uniform Costing.
- d) ABC Ltd. Sets five hours as labour time standard for processing one unit of Product 'P' as a standard direct labour hours at 5 per hour. During the month of May the company used 6000 actual direct labour hours at 4 per hour to process 1000 units of product 'P' you are require to calculate
 - i) Labour Cost Variance
 - ii) Labour Rate Variance
 - iii) Labour Efficiency Variance
 - iv) Also verify your answers

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P8363

[5805]-SODL-1015

[Total No. of Pages : 5

M.Com. - I

**110 : RURAL DEVELOPMENT AND CO-OPERATIVE
MANAGEMENT AND EDUCATION
(2019 Pattern)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) A) Attempt any five out of seven from the following. [5×1=5]

- i) Dr. Vitthalrao Vikhe Patil Institute of Cooperative Management formerly known as _____.
 - a) Cooperative Training College
 - b) Cooperative Management College
 - c) Cooperative Medical College
 - d) Cooperative Traditional College
- ii) The First Audit Manual was prepared in 1974 for the ____ of the Auditors.
 - a) Appointment
 - b) Guidance
 - c) Duties
 - d) Rights
- iii) Prime Minister Rural Housing scheme provides benefits to beneficiaries selected by the _____.
 - a) Grampanchayat
 - b) Panchayat Samiti
 - c) District officer
 - d) BDO
- iv) Deen Dayal Upadhyay Grameen Kaushal Yojna focuses on enhancing employability for the youth under _____ of age.
 - a) 10-35 years
 - b) 15-35 years
 - c) 20-40 years
 - d) 10-30 years

P.T.O.

- v) Which of these is not an objective of rural development?
 - a) To improve wages for the urban population
 - b) To work on removing unemployment in rural areas
 - c) To enhance the living standards of rural people
 - d) To improve wages for the rural population
- vi) Name the rural development scheme whose objective is 'to provide financial assistance to the homeless, living below poverty lines in rural areas, the scheme provides benefits to beneficiaries selected by the Gram Panchayat'.
 - a) PMRDA
 - b) PMRY
 - c) NCCT
 - d) Prime Minister Rural Housing Scheme.
- vii) Co-operatives are _____ Enterprises.
 - a) Profit Based
 - b) Planning Based
 - c) Principle Based
 - d) Business Based

B) State whether the following statements are True or False **[5×1=5]**

- i) Human Development with an objective of upgrading their skills and productivity.
- ii) Land reforms form the basis for a progressive rural society and rural development.
- iii) The main feature of a cooperative audit is adherence to the cooperative principle.
- iv) The growth of cooperative sugar factories has impacted the rural development process.
- v) Urban Cooperative Banks are also called Primary Cooperative Banks.

Q2) Attempt any four out of six from the following. **[4×5=20]**

- a) Write a short note on PMRY and its monitoring.
- b) Explain the indicators of rural development.
- c) Write a short note on the importance of cooperative management.
- d) Explain the objectives of Cooperative audits.
- e) Write a short note on Dr. Vithalrao Vikhe Patil Institute of Co-operative Management.
- f) Explain the advantages of Cooperative housing societies.

Q3) Attempt any four out of six from the following. **[4×5=20]**

- a) Write a short note of MGNREGA.
- b) Describe the approaches to rural development programmes.
- c) Explain the Functions of Management.
- d) Describe the functions of a Cooperative auditor.
- e) Write a short note on Vaikunth Mehta National Institute of Cooperative Management (VAMNICOM).
- f) Explain the types of Housing Cooperative societies.

Q4) Attempt any two from the following. **[2×10=20]**

- a) What is Self Help Groups? Explain the functions and Need of Self Help Groups.
- b) Explain in detail various approaches to Rural Development.
- c) Explain the types in which a cooperative structure can be classified.
- d) Examine the important sources of income of the credit cooperative society.

Total No. of Questions : 4]

P8363

[5805]-SODL-1015

M.Com. - I

**110 : RURAL DEVELOPMENT AND CO-OPERATIVE
MANAGEMENT AND EDUCATION**

(2019 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना :-
- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
 - 2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
 - 3) मूळ इंग्रजी प्रश्न पत्रिका प्रमाण मानावी.

प्र.1) अ) रिकाम्या जागी योग्य पर्याय निवडा: (कोणत्याही पाच)

[5×1=5]

- i) डॉ. विठ्ठलराव विखे पाटील इन्स्टिट्यूट ऑफ को-ऑपरेटिव्ह मॅनेजमेंट म्हणून ओळखले जाते.
अ) सहकारी प्रशिक्षण महाविद्यालय ब) सहकारी व्यवस्थापन महाविद्यालय
क) सहकारी वैद्यकीय महाविद्यालय ड) सहकारी पारंपारिक महाविद्यालय
- ii) लेखापरीक्षकांच्या साठी 1974 मध्ये पहिली अंकेक्षण नियमावली तयार करण्यात आली.
अ) नियुक्ती ब) मार्गदर्शन
क) कर्तव्ये ड) अधिकार
- iii) पंतप्रधान ग्रामीण गृहनिर्माण योजनेचा लाभ द्वारे निवडलेल्या लाभार्थ्यांना दिला जातो.
अ) ग्रामपंचायत ब) पंचायत समिती
क) जिल्हा अधिकारी ड) बीडीओ
- iv) दीनदयाळ उपाध्याय ग्रामीण कौशल योजना वर्षातील तरूणांसाठी रोजगार वाढवण्यावर लक्ष केंद्रित करते.
अ) 10-35 वर्षे ब) 15-35 वर्षे
क) 20-40 वर्षे ड) 10-30 वर्षे
- v) खालीलपैकी कोणते उद्दिष्ट ग्रामीण विकासाचे नाही ?
अ) शहरी लोकसंख्येसाठी वेतन सुधारण्यासाठी
ब) ग्रामीण भागातील बेरोजगारी दूर करण्यासाठी काम करणे
क) ग्रामीण भागातील लोकांचे जीवनमान उंचावण्यासाठी
ड) ग्रामीण लोकसंख्येसाठी वेतन सुधारण्यासाठी

- vi) कोणत्या ग्रामीण विकास योजनेचे उद्दिष्ट ग्रामीण भागातील दारिद्र्यरेषेखालील बेघरांना ग्रामपंचायतीने निवडलेल्या लाभार्थ्यांना आर्थिक सहाय्य प्रदान करणे हे आहे.
 अ) पीएमआरडीए
 ब) पीएमआरवाय
 क) एन. सी. सी. टी
 ड) पंतप्रधान ग्रामीण गृहनिर्माण योजना
- vii) सहकारी संस्था या असतात.
 अ) नफ्यावर आधारित
 ब) नियोजनावर आधारित
 क) तत्वावर आधारित
 ड) व्यवसायावर आधारित
- ब) खालील विधाने चूक कि बरोबर ते लिहा. [5×1=5]
- i) मानवी विकासाची उद्दीष्ट्ये कौशल्ये आणि उत्पादकता सुधारणे हे आहे.
 ii) भूमी सुधारणा प्रगतीशील ग्रामीण समाज आणि ग्रामीण विकासाचा आधार बनत आहे.
 iii) सहकारी अंकेक्षणाचे मुख्य वैशिष्ट्य म्हणजे सहकारी तत्वाचे पालन करणे.
 iv) सहकारी साखर कारखान्यांच्या वाढीचा परिणाम ग्रामीण विकास प्रक्रियेवर झाला आहे.
 v) नागरी सहकारी बँकांना प्राथमिक सहकारी बँका देखील म्हणतात.

प्र.2) खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा. [4×5=20]

- अ) PMRY आणि त्याचे निरीक्षण यावर टीप लिहा.
 ब) ग्रामीण विकासाचे निर्देशक स्पष्ट करा.
 क) सहकारी व्यवस्थापनाच्या महत्वावर टीप लिहा.
 ड) सहकारी लेखापरीक्षणाची उद्दिष्ट्ये स्पष्ट करा.
 इ) डॉ. विठ्ठलराव विखे पाटील सहकार व्यवस्थापन संस्थेवर टीप लिहा.
 फ) सहकारी गृहनिर्माण संस्थांचे फायदे स्पष्ट करा.

प्र.3) खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा. [4×5=20]

- अ) मनरेगा वर टीप लिहा.
 ब) ग्रामीण विकास कार्यक्रमांच्या दृष्टीकोनांचे वर्णन करा.
 क) व्यवस्थापनाची कार्ये स्पष्ट करा.
 ड) सहकारी अंकेक्षकाच्या कार्यांचे वर्णन करा.
 इ) वैकुंठ मेहता नॅशनल इन्स्टिट्यूट ऑफ कोऑपरेटिव्ह मॅनेजमेंट (VAMNICOM) वर टीप लिहा.
 फ) गृहनिर्माण सहकारी संस्थांचे प्रकार स्पष्ट करा.

प्र.4) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. [2×10=20]

- अ) बचत गट म्हणजे काय? बचत गटांची कार्ये आणि गरज स्पष्ट करा.
 ब) ग्रामीण विकासाच्या विविध पद्धतींचे तपशीलवार वर्णन करा.
 क) सहकारी संरचनेचे कोणत्या प्रकारांमध्ये वर्गीकरण केले जाऊ शकते ते स्पष्ट करा.
 ड) सहकारी पत संस्थेच्या उत्पन्नाचे महत्वाचे स्रोत स्पष्ट करा.

Total No. of Questions :4]

SEAT No. :

P7812

[5805]-SODL-1016

[Total No. of Pages : 4

M.Com. - I

**112 : BUSINESS ENVIRONMENT AND POLICY AND BUSINESS ENVIRONMENT ANALYSIS
(2019 CBCS Pattern)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any Five out of seven from the following.

[5×2=10]

- a) What is micro environment?
- b) What is black money?
- c) Define 'pollution'?
- d) State the World Bank's definition of globalization.
- e) What is Industrial Merger?
- f) Define capital market.
- g) What is SWOT and analysis?

Q2) Attempt any Four out of six from the following

[4×5=20]

- a) Describe the components of microenvironment.
- b) Explain the causes of inflation.
- c) Explain important provisions of Environment Protection Act.
- d) State the effects of globalization.
- e) Briefly explain the importance of small-scale industries and cottage industries.
- f) Explain the limitations of environmental analysis.

P.T.O.

Q3) Attempt any Four out of six from the following.

[4×5=20]

- a) Explain the components of internal environment.
- b) Explain the effects of regional imbalance.
- c) Explain how natural resources should be conserved.
- d) Discuss the characteristics of globalization.
- e) State the advantages of industrial compound.
- f) Explain the role of co-operative banks.

Q4) Attempt any Two out of four from the following.

[2×10=20]

- a) Explain the detail the nature and characteristics of business environment.
- b) Analyse the types and causes of unemployment in India.
- c) Explain the role of public enterprises in the development of India.
- d) Discuss in detail the methods and techniques of environmental analysis.

Total No. of Questions : 4]

P7812

[5805]-SODL-1016

M.Com. - I

112 : BUSINESS ENVIRONMENT AND POLICY AND BUSINESS ENVIRONMENT ANALYSIS

(2019 CBCS Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) खालीलपैकी कोणतेही सात पैकी पाच प्रश्न सोडवा.

[5×2=10]

- अ) सूक्ष्म पर्यावरण म्हणजे काय?
- ब) काळा पैसा म्हणजे काय?
- क) 'प्रदूषण' व्याख्या लिहा.
- ड) जागतिक बँकेची जागतिकीकरणाची व्याख्या सांगा.
- इ) औद्योगिक एकत्रीकरण म्हणजे काय?
- फ) भांडवल बाजाराची व्याख्या सांगा.
- य) स्वॉट विश्लेषण म्हणजे काय?

प्र.2) खालीलपैकी कोणतेही सहा पैकी चार प्रश्न सोडवा.

[4×5=20]

- अ) सूक्ष्म पर्यावरणातील घटकांचे वर्णन करा.
- ब) चलनवाढीची कारणे स्पष्ट करा.
- क) पर्यावरण संरक्षण कायद्यातील महत्वाच्या तरतुदी स्पष्ट करा.
- ड) जागतिकीकरणाचे परिणाम सांगा.
- इ) लघु उद्योग आणि कुटीर उद्योग यांचे महत्त्व थोडक्यात स्पष्ट करा.
- फ) पर्यावरण विश्लेषणाच्या मर्यादा स्पष्ट करा.

प्र.3) खालीलपैकी कोणतेही सहा पैकी चार प्रश्न सोडवा.

[4×5=20]

- अ) अंतर्गत पर्यावरणातील घटक स्पष्ट करा.
- ब) प्रादेशिक असमतोलाचे परिणाम स्पष्ट करा.
- क) नैसर्गिक साधनसंपत्तीचे संवर्धन कशा पद्धतीने केले पाहिजे ते विशद करा.
- ड) जागतिकीकरणाची वैशिष्ट्ये यावर चर्चा करा.
- इ) औद्योगिक संयुगाचे फायदे सांगा.
- फ) सहकारी बँकांची भूमिका स्पष्ट करा.

प्र.4) खालीलपैकी कोणतेही चार पैकी दोन प्रश्न सोडवा.

[2×10=20]

- अ) व्यावसायिक पर्यावरणाचे स्वरूप व वैशिष्ट्ये सविस्तर स्पष्ट करा.
- ब) भारतातील बेरोजगारीचे प्रकार आणि कारणांचे विश्लेषण करा.
- क) सार्वजनिक उद्योगांची भारताच्या विकासातील भूमिका स्पष्ट करा.
- ड) पर्यावरण विश्लेषणाच्या पद्धती आणि तंत्रे यावर सविस्तर चर्चा करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P7813

[Total No. of Pages :3

[5805] - SODL - 1017

M.Com. - I

**114 : FINANCIAL MANAGEMENT AND ELEMENTS OF
KNOWLEDGE MANAGEMENT
(2019 Pattern)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right side indicate full marks.*

Q1) A) Attempt any Five from the following. [5]

- a) Finance act as a _____ of a company.
 - i) Blood
 - ii) Core
 - iii) Lifeline
 - iv) Backbone
- b) Wealth Maximization means maximizing the wealth of the _____.
 - i) Shareholders
 - ii) Directors
 - iii) Bankers
 - iv) Creditors
- c) NPV means _____.
 - i) Net Packing Value
 - ii) Net Present Value
 - iii) Net Programme Value
 - iv) Net Purchase Value
- d) Balance Sheet is also known as _____.
 - i) Income Statement
 - ii) Fund flow statement
 - iii) Cash flow statement
 - iv) Financial Position statement
- e) Payback Period is a method of _____.
 - i) Project Planning
 - ii) Project Performance
 - iii) Project Designing
 - iv) Project Evaluation

P.T.O.

- f) _____ and _____ are essentials into a lease contract.
- i) Owner and Tenant
 - ii) Lessor and Lessee
 - iii) Buyer and Seller
 - iv) None of these
- g) The Actionable Phase is also known as _____.
- i) Pre-implementation phase
 - ii) Deployment Phase
 - iii) Post-Implementation phase
 - iv) Design and Development phase

B) Match the following [5]

	Group A	Group B
1.	Payback Period	Capital Budgeting Decision
2.	Tool of financial statement analysis	Cycle of current Assets
3.	Cost Replacement	Recovery Period
4.	Cash, Raw material, work in progress	Knowledge
5.	Full utilization of information and data	Common-size financial statements

Q2) Attempt any Four from the following. [20]

- a) Which types of Functions performed by a Financial Manager?
- b) Explain the Supervisory Functions of RBI.
- c) Write a note on Accounting Rate of Return.
- d) State the approaches of working Capital.
- e) Write a note on Knowledge Management.
- f) State different Leadership approaches in Knowledge Management.

Q3) Attempt any Four from the following.

[20]

- a) Describe the Functions of SEBI.
- b) What do you mean by Financial Statements?
- c) Explain techniques of Capital Budgeting.
- d) What is Marketing Knowledge?
- e) Explain the phases in Implementation Strategy.
- f) Write a note on Organizational Knowledge Audit.

Q4) Attempt any Two from the following.

[20]

- a) Explain the Regulatory Functions of RBI.
- b) What is Leasing? State the various types of Leasing.
- c) Explain the various Approaches to Knowledge Management.
- d) Explain the Organizational Knowledge Measurement.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

[Total No. of Pages : 4

P7814

[5805]-SODL-1018

M.Com. - I

116 : CENTRAL BANKING AND MONETARY POLICY

(2019 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer in one sentence from the following. (any five)

[5×2=10]

- a) What do you mean by Credit Control?
- b) What is Bank Rate?
- c) What is Para banking activity?
- d) What is a Non-Banking Financial Company (NBFCs).
- e) What do you mean by balanced growth?
- f) What are the purposes of the monetary policy committee?
- g) What is Fiscal Policy?

Q2) Answer the following. (any four)

[4×5=20]

- a) Briefly explain the quantitative measures of credit control.
- b) Write a short note on New Licensing Policy.
- c) Briefly describe the Subsidiaries of commercial banks.
- d) Briefly explain the mutual fund business.
- e) Explain the role of the non-banking financial company (NBFC).
- f) Briefly explain the limitations of a Non-Banking Financial Company (NBFC).

P.T.O.

Q3) Answer the following. (any four)

[4×5=20]

- a) Write a short note on price stability.
- b) Explain the concept of exchange rate stability.
- c) Briefly explain the decision-making process of the Monetary Policy Committee.
- d) Explain the difference between fiscal policy and monetary policy.
- e) Explain in detail recent changes in central bank monetary policy.
- f) Explain the monetary policy for the financial year 2019-20.

Q4) Answer the following. (any two)

[2×10=20]

- a) What is microfinance? Explain in detail the functions of microfinance.
- b) Explain the role of NABARD in rural credit.
- c) Explain in detail the functions of the central bank.
- d) Explain the role of the central bank in emerging economies.

Total No. of Questions : 4]

P7814

[5805]-SODL-1018

M.Com. - I

116 : CENTRAL BANKING AND MONETARY POLICY

(2019 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना :-
- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
 - 2) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
 - 3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.1) एका वाक्यात उत्तरे लिहा.

[5×2=10]

- अ) पत-नियंत्रण म्हणजे काय?
- ब) अधिकोष दर (Bank Rate) म्हणजे काय?
- क) सहाय्यक बँकिंग क्रिया म्हणजे काय?
- ड) नॉन-बँकिंग वित्तीय कंपनी (NBFCs) म्हणजे काय?
- इ) संतुलित वृद्धी म्हणजे काय?
- फ) मुद्राविषयक धोरण समितीचे उद्देश काय आहेत?
- य) राजकोषीय धोरण म्हणजे काय?

प्र.2) थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

[4×5=20]

- अ) पत नियंत्रणाची संख्यात्मक साधने विशद करा.
- ब) नवीन परवाना धोरण यावर टीप लिहा.
- क) वाणिज्य बँकांच्या सहाय्यक कंपन्या थोडक्यात स्पष्ट करा.
- ड) म्युच्युअल फंड व्यवसाय थोडक्यात स्पष्ट करा.
- इ) नॉन-बँकिंग वित्तीय कंपनीची (NBFC) भूमिका स्पष्ट करा.
- फ) नॉन-बँकिंग वित्तीय कंपनीच्या (NBFC) मर्यादा थोडक्यात स्पष्ट करा.

प्र.3) थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

[4×5=20]

- अ) किंमत स्थैर्य (किमतीची स्थिरता) यावर टिप लिहा.
- ब) विनिमय दराची स्थिरता ही संकल्पना विशद करा.
- क) मुद्राविषयक धोरण समितीची निर्णय प्रक्रिया थोडक्यात स्पष्ट करा.
- ड) राजकोषीय धोरण आणि मुद्राविषयक धोरण यातील फरक स्पष्ट करा.
- इ) मध्यवर्ती बँकेच्या मुद्राविषयक धोरणातील ताजे बदल सविस्तर स्पष्ट करा.
- फ) आर्थिक वर्ष 2019-20 या काळातील मुद्राविषयक धोरण स्पष्ट करा.

प्र.4) खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

[2×10=20]

- अ) सूक्ष्म वित्तपुरवठा म्हणजे काय? सूक्ष्म वित्तपुरवठ्याची कार्ये तपशीलवार सांगा.
- ब) ग्रामीण पतपुरवठ्यातील नाबार्डची भूमिका स्पष्ट करा.
- क) मध्यवर्ती बँकेची कार्ये सविस्तर स्पष्ट करा.
- ड) उद्योन्मुख अर्थव्यवस्थांमध्ये मध्यवर्ती बँकेची भूमिका स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

[Total No. of Pages : 4

P7815

[5805]-SODL-1019

M.Com. - I

**118 : CONSUMER BEHAVIOUR AND SERVICES MARKETING
(2019 CBCS Pattern) (Semester - I)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Solve any five questions.

[10]

- a) Define consumer behaviour.
- b) Describe the needs and objectives of consumer motivation?
- c) What is service marketing.
- d) Explain the concept of cross culture marketing.
- e) Explain concept of consumer satisfaction.
- f) What is price of a product or service.
- g) What is management of consumer service?

Q2) Solve any four questions.

[20]

- a) Describe the economic model of consumer behaviour.
- b) What are three components of consumer attitude?
- c) Explain difference between Goods and services.
- d) Explain the ways to overcome motivation conflicts?
- e) What are the characteristics of culture?
- f) Explain the concept of services and its characteristics.

P.T.O.

Q3) Solve any Four questions.

[20]

- a) Describe factors affecting the group Consumer behaviour.
- b) What is marketing mix what are its major element?
- c) Explain Maslow's model of Hierarchical needs.
- d) State the various factors to be considered while designing distribution Strategy.
- e) What are the characteristics of loyal Consumer.
- f) What are the strategies used to develop relationship with consumer.

Q4) Solve any Two questions.

[20]

- a) What are 7 piece of service marketing? Explain in detail.
- b) What are the factors influencing pricing strategy of goods and services?
- c) What is consumer behaviour and what are the different models of consumer behaviour?
- d) What is service what are the characteristics of service? What are the strategies to be used for effective service marketing mix?

Total No. of Questions : 4]

P7815

[5805]-SODL-1019

M.Com. - I

118 : CONSUMER BEHAVIOUR AND SERVICES MARKETING

(2019 CBCS Pattern) (Semester - I)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना :-
- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
 - 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
 - 3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.1) खालीलपैकी कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.

[10]

- अ) व्याख्या द्या : ग्राहकाचे वर्तन.
- ब) ग्राहकांच्या हेतु उत्तेजनाची गरज आणि ध्येय स्पष्ट करा.
- क) सेवा विपणन म्हणजे काय ?
- ड) क्रॉस संस्कृती विपणनाची संकल्पना स्पष्ट करा.
- इ) ग्राहक समाधान संकल्पना स्पष्ट करा.
- फ) वस्तू आणि सेवा चे मूल्य म्हणजे काय ?
- य) ग्राहक सेवेचे व्यवस्थापन म्हणजे काय ?

प्र.2) खालीलपैकी कोणतेही चार प्रश्न सोडवा.

[20]

- अ) ग्राहकाच्या वर्तनाचे आर्थिक मॉडेल स्पष्ट करा.
- ब) ग्राहक दृष्टीकोनाचे तीन घटक कोणते ?
- क) वस्तू आणि सेवा यामधील फरक स्पष्ट करा.
- ड) प्रेरणा संघर्षावर मात करण्याचे मार्ग स्पष्ट करा.
- इ) संस्कृतीची वैशिष्ट्ये लिहा.
- फ) सेवा म्हणजे काय ? सेवेची वैशिष्ट्ये कोणती ?

प्र.3) खालीलपैकी कोणतेही चार प्रश्न सोडवा.

[20]

- अ) समुह ग्राहकाच्या वागणुकीवर प्रभाव पडणारे घटक स्पष्ट करा.
- ब) विपणनमिश्र म्हणजे काय? त्याचे प्रमुख घटक कोणते आहेत?
- क) पदानुक्रमिक गरजांचे मॅस्लो चे मॉडेल स्पष्ट करा.
- ड) वितरणाच्या संदर्भात सर्विस मिक्स डिझाईन करताना कोणत्या घटकांचा विचार केला पाहिजे?
- इ) एकनिष्ठ ग्राहकाची वैशिष्ट्ये कोणती?
- फ) ग्राहकांशी संबंध दृढ करण्यासाठी वापरले जाणारे विविध घटक स्पष्ट करा.

प्र.4) खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.

[20]

- अ) सेवाविपणनातील 7 पी कोणते? विस्तृतपणे व्यक्त करा.
- ब) वस्तू आणि सेवा यांच्या मूल्य ठरविण्यावर परिणाम करणारे घटक कोणते?
- क) ग्राहक वर्तन म्हणजे काय? ग्राहक वर्तन स्पष्ट करणारे विविध मॉडेल कोणते?
- ड) सेवा म्हणजे काय? सेवेची वैशिष्ट्ये कोणती? प्रभावी सेवा विपणन मिश्रणासाठी कोणती धोरणे वापरावी?

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

[Total No. of Pages : 4

P7816

[5805]-SODL-2001

M.Com. (Part - II)

**201 : BUSINESS FINANCE AND CAPITAL MARKET AND
FINANCIAL SERVICES
(2019 Pattern)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any five out of the following.

[10]

- a) What do you mean by business finance?
- b) Explain time value of money.
- c) Explain the concept of strategic financial planning.
- d) What do you mean by debentures - explain.
- e) What do you mean by "Shares" - explain.
- f) What is short term finance?
- g) Define capital market.

Q2) Answer any four out of the following.

[20]

- a) Differentiate between fixed capital & working capital.
- b) Explain over capitalization.
- c) State the characteristics of short term finance.
- d) Explain the importance of capital market.
- e) What are the features of share market?
- f) Explain the functions of primary market.

P.T.O.

Q3) Answer any four out of the following. **[20]**

- a) Define business finance and explain the objectives of business finance.
- b) Explain under capitalization.
- c) Explain the sources of short term capital.
- d) What are the objectives of over the counter exchange of India? [OTCEI].
- e) Explain the right shares & bonus shares.
- f) What are the features of financial services.

Q4) Answer any two out of the following. **[20]**

- a) What is financial planning? Explain the limitations of financial planning.
- b) What do you mean by preferential shares? Explain its features.
- c) What is merchant Bank? State the functions of merchant Bank.
- d) Explain the objectives of securities exchange board of India (SEBI) and its functions.

Total No. of Questions : 4]

P7816

[5805]-SODL-2001

M.Com. (Part - II)

**201 : BUSINESS FINANCE AND CAPITAL MARKET AND
FINANCIAL SERVICES
(2019 Pattern)**

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
-

प्र.1) खालीलपैकी कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.

[10]

- अ) व्यावसायिक वित्तपुरवठा म्हणजे काय?
- ब) पैशांचे समयमूल्य स्पष्ट करा.
- क) धोरणात्मक आर्थिक नियोजन ही संकल्पना स्पष्ट करा.
- ड) कर्जरोखे म्हणजे काय? स्पष्ट करा.
- इ) भाग संकल्पना स्पष्ट करा.
- फ) अल्प मुदतीचा वित्तपुरवठा म्हणजे काय?
- य) भांडवल बाजाराची व्याख्या लिहा.

प्र.2) खालीलपैकी कोणतेही चार प्रश्न सोडवा.

[20]

- अ) स्थिर भांडवल व खेळते भांडवल यातील फरक स्पष्ट करा.
- ब) अधिभांडवलीकरण ही संकल्पना सविस्तर स्पष्ट करा.
- क) अल्पमुदतीच्या वित्तपुरवठ्याची वैशिष्ट्ये लिहा.
- ड) भांडवल बाजाराचे महत्त्व स्पष्ट करा.
- इ) भागबाजाराची (शेअर मार्केट) वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- फ) प्राथमिक बाजाराची कार्ये स्पष्ट करा.

प्र.3) खालीलपैकी कोणतेही चार प्रश्न सोडवा.

[20]

- अ) वित्तपुरवठ्याची व्याख्या देऊन उद्दिष्टे स्पष्ट करा.
- ब) न्यूनतम भांडवलीकरण ही संकल्पना सविस्तर स्पष्ट करा.
- क) अल्पमुदतीच्या वित्तपुरवठ्याचे स्रोत स्पष्ट करा.
- ड) त्वरित विनीमय केंद्रांचे उद्देश स्पष्ट करा. [OTCEI]
- इ) राईट शेअर्स व बोनस शेअर्स स्पष्ट करा.
- फ) वित्तीय सेवांची वैशिष्ट्ये सविस्तर लिहा.

प्र.4) खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.

[20]

- अ) आर्थिक नियोजन म्हणजे काय? आर्थिक नियोजनाच्या मर्यादा स्पष्ट करा.
- ब) अग्रहक्क भाग म्हणजे काय ते सांगून त्यांची वैशिष्ट्ये लिहा.
- क) मर्चंट बँक म्हणजे काय? मर्चंट बँकेची कार्ये लिहा.
- ड) सेबीची उद्दिष्टे व कार्ये स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P7817

[Total No. of Pages : 4

[5805]SODL-2002

M.Com. (Part - II)

**202A : RESEARCH METHODOLOGY FOR BUSINESS
AND INDUSTRIAL ECONOMIC ENVIRONMENT**

(2019 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any five questions from the following :

[5 × 2 = 10]

- a) What do you mean by hypothesis?
- b) What do you mean by sampling?
- c) What is secondary data?
- d) What is Analytical Research Report?
- e) Which industry is included in the primary industry?
- f) Define small-scale industry.
- g) What is globalization?

Q2) Answer the following (any four) :

[4 × 5 = 20]

- a) Write the types of sample selection.
- b) What are the methods of testing hypotheses?
- c) Write short notes on primary data.
- d) Write the characteristics of secondary data.
- e) Explain the methods of bibliography preparation.
- f) Explain the importance of the research report.

P.T.O.

Q3) Answer the following (any four)

[4 × 5 = 20]

- a) Write a short note on the classification of Industry.
- b) Write short notes on the economic environment.
- c) State the various methods of privatization.
- d) Explain the impact of liberalization on the Indian industry.
- e) Mention the problems faced by the iron and steel industry in India.
- f) How does the sugar industry play a significant role in the economic development of rural areas?

Q4) Answer the following (any two) :

[2 × 10 = 20]

- a) Explain the objectives of business research.
- b) Explain the steps in the scientific research process.
- c) What is a multinational company? Explain the role of multinational company in Indian economy.
- d) What is the industrial imbalance? Discuss the causes and remedies of industrial imbalance.

Total No. of Questions: 4]

P7817

[5805]SODL-2002

M.Com. (Part - II)

**202A : RESEARCH METHODOLOGY FOR BUSINESS
AND INDUSTRIAL ECONOMIC ENVIRONMENT**

(2019 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना :
- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
 - 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
 - 3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) एका वाक्यात उत्तरे लिहा.

[5 × 2 = 10]

- अ) गृहीतक म्हणजे काय ?
- ब) नमुना म्हणजे काय ?
- क) दुय्यम माहिती म्हणजे काय ?
- ड) विश्लेषणात्मक संशोधन अहवाल म्हणजे काय ?
- इ) प्राथमिक उद्योगामध्ये कोणत्या उद्योगाचा समावेश होतो ?
- फ) लघु उद्योगची व्याख्या द्या ?
- य) जागतिकीकरण म्हणजे काय ?

प्रश्न 2) थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

[4 × 5 = 20]

- अ) नमुना निवडीचे प्रकार लिहा.
- ब) ग्राहीताकांची चाचणी करण्याच्या पद्धती लिहा ?
- क) प्राथमिक माहिती यावर टिपा लिहा.
- ड) दुय्यम माहितीची वैशिष्ट्ये लिहा.
- इ) ग्रंथसंग्रह तयार करण्याच्या पद्धती स्पष्ट करा.
- फ) संशोधन अहवालाचे महत्व स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

[4 × 5 = 20]

- अ) उद्योगाच्या वर्गीकरणावर टीप लिहा.
- ब) आर्थिक पर्यावरण यावर थोडक्यात टीपा लिहा.
- क) खासगीकरणाच्या विविध पद्धती सांगा.
- ड) उदारीकरणाचा भारतीय उद्योगावरील परिणाम स्पष्ट करा.
- इ) भारतातील लोह आणि पोलाद उद्योगाच्या समोरील समस्यां स्पष्ट करा.
- फ) ग्रामीण भागाच्या आर्थिक विकासात साखर उद्योगाची महत्त्वपूर्ण भूमिका स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

[2 × 10 = 20]

- अ) व्यावसायिक संशोधनाची उद्दिष्टे स्पष्ट करा.
- ब) वैज्ञानिक संशोधन प्रक्रियेतील पायऱ्या स्पष्ट करा.
- क) बहुराष्ट्रीय कंपनी म्हणजे काय? भारतीय अर्थव्यवस्थेतील बहुराष्ट्रीय कंपनीची भूमिका स्पष्ट करा.
- ड) औद्योगिक असमतोल म्हणजे काय? औद्योगिक असमतोलाची कारणे व उपाय यावर चर्चा करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P7818

[Total No. of Pages : 4

[5805]SODL-2003
S.Y. M. Com.
RESEARCH METHODOLOGY
202 B : Research Methodology For Business and Operations
Research
(2019 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any five out of seven from the following :

[5 × 2 = 10]

- a) Define social research.
- b) What is a hypothesis?
- c) Explain the term Nominal scale.
- d) Explain the concept of informational report.
- e) Explain the concept linear programming
- f) Define feasible solutions of a transportation.
- g) Explain Alternative hypothesis.

Q2) Attempt any four out of six from the following

[4 × 5 = 20]

- a) What are the advantages of a simple random sampling?
- b) Differentiate between null and alternative hypotheses.
- c) What is the process of editing data?
- d) Write advantages of Likert-scale.
- e) What are the characteristics of a good report?
- f) Discuss the different elements of technical report.

P.T.O.

Q3) Attempt any four out of six from the following **[4 × 5 = 20]**

- a) What are the advantages and limitations of Linear programming problem?
- b) Describe the formulation of dual problem.
- c) What are the phases involved in two phase simplex method?
- d) How can you maximize an objective function in the assignment problem?
- e) What is the difference between free float and independent float?
- f) What do you understand by merge & burst events?

Q4) Attempt any two out of four from the following **[2 × 10 = 20]**

- a) Explain the Features of goods research.
- b) Examine the ethical issues in research.
- c) State the terminologies & notations regarding sequencing models.
- d) Mention the steps of Johnson's Rules.

Total No. of Questions : 4]

P7818

[5805]SODL-2003

S.Y. M. Com.

RESEARCH METHODOLOGY

202 B : Research Methodology For Business and Operations
Research

(2019 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी सातपैकी कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.

[5 × 2 = 10]

- अ) सामाजिक संशोधन व्याख्या.
- ब) गृहीतक म्हणजे काय?
- क) नाममात्र स्केल (Nominal Scale) या शब्दाचे स्पष्टकीरण करा.
- ड) माहितीपर अहवालाची संकल्पना स्पष्ट करा.
- इ) रेखीय प्रोग्रामिंग संकल्पना स्पष्ट करा.
- फ) वाहतुकीचे व्यवहार्य उपाय परिभाषित करा.
- य) वैकल्पिक गृहीतक स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी सहापैकी चार प्रश्न सोडवा :

[4 × 5 = 20]

- अ) साध्या यादृच्छिक नमुना पद्धतीचे फायदे स्पष्ट करा.
- ब) शून्य आणि पर्यायी गृहीतकां मधील फरक स्पष्ट करा.
- क) माहिती संकलनाची प्रक्रिया स्पष्ट करा.
- ड) लिकर्ट-स्केलचे (likert scale) फायदे लिहा.
- इ) चांगल्या अहवालाची वैशिष्ट्ये काय आहेत?
- फ) तांत्रिक अहवालाच्या विविध घटकांवर चर्चा करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी सहापैकी चार प्रश्न सोडवा.

[4 × 5 = 20]

- अ) लिनियर प्रोग्रामिंग समस्येचे फायदे आणि मर्यादा काय आहेत?
- ब) दुहेरी समस्येचे वर्णन करा.
- क) दोन फेज सिम्प्लेक्स पद्धतीमध्ये कोणते टप्पे समाविष्ट आहेत?
- ड) असाइनमेंट समस्येमध्ये तुम्ही वस्तुनिष्ठ कार्य कसे वाढवू शकता?
- इ) फ्री फ्लोट आणि स्वतंत्र फ्लोटमध्ये काय फरक आहे?
- फ) संतुलित व असंतुलित असाइनमेंट समस्या स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी चारपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा :

[2 × 10 = 20]

- अ) चांगल्या संशोधनाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- ब) संशोधनातील नैतिक मुद्द्यांचे परीक्षण करा.
- क) सीक्रेन्सिंग मॉडेल्सच्या संदर्भात संज्ञा सांगा.
- ड) जॉन्सनच्या नियमांच्या पायऱ्यांचा उल्लेख करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P7819

[5805]-SODL-2004

[Total No. of Pages : 2

M.Com. - II

**203 : ADVANCED AUDITING AND RECENT ADVANCES IN
ACCOUNTING, TAXATION AND AUDITING
(2019 Pattern)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Define the following terms (any 5)

[10]

- a) What is Auditing?
- b) What is Audit Report?
- c) Internal Audit
- d) Computer Based Accounting
- e) Block Chain Accounting
- f) GST
- g) Environmental Accounting

Q2) Write a Short Notes (any 4).

[20]

- a) Creative Accounting
- b) IPR Accounting
- c) Indirect Tax
- d) Cloud Accounting
- e) Mode of Issuing CGCC (Cooperate Governance Compliance Certificate)
- f) Audit Planning

P.T.O.

Q3) Short Answer Questions (any 4)

[20]

- a) What is Lean Accounting?
- b) Explain the Advantages of HRA
- c) Mention the Principles of Corporate Tax Reforms
- d) Explain Automated Accounting Process
- e) What are the Basic Elements of an Audit Report?
- f) What are the Aims of Vouching Tests?

Q4) Long Answer Questions (any 2)

[20]

- a) Discuss the advantages of cloud accounting and the benefits of cloud accounting to smaller companies.
- b) What is Auditing? Explain the advantages and disadvantages of auditing.
- c) Examine the use and advantages of artificial intelligence in accounting.
- d) Explain the important terms and accounting policies related to ESOP accounting.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P7820

[Total No. of Pages : 4

[5805]-SODL-2005

M.Com. - II

**205 : LAWS RELATING TO INTERNATIONAL BUSINESS
AND RECENT ADVANCES IN COMMERCIAL LAWS AND
PRACTICES
(2019 Pattern)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any Five out of seven from the following.

[5×2=10]

- a) Define special Economic Zone.
- b) What is internal environment.
- c) State the Hamburg rule
- d) What is International Law?
- e) What is multinational corporation?
- f) Define Globalization.
- g) What is Debt?

Q2) Attempt any four out of six from the following.

[4×5=20]

- a) What are the advantages and disadvantages of international trade?
- b) Write short note on arbitration.
- c) Explain any two modes of recovery of debt from the defendants according to the Act.
- d) Distinguish between public international law and private international law.
- e) State the main provisions of the Environmental (Protection) Act, 1986.
- f) Describe the five main drivers of globalisation.

P.T.O.

Q3) Attempt any four out of six from the following.

[4×5=20]

- a) Write short note on SEZ.
- b) Explain tariff barriers.
- c) What is the role of UNCITRAL in developing arbitration law?
- d) What is mediation?
- e) Write scope and objectives of international Business.
- f) What are the major recommendation of the Alexander Committee.

Q4) Attempt any two out of four from the following

[2×10=20]

- a) Analyse India's trade policy in Pre-reforms and post - reforms periods.
- b) Describe the six different categories of the institutions involved in export promotion efforts.
- c) Explain the various non -tariff barriers of International trade.
- d) Describe the procedure of setting up special Economic zone by a developer.

Total No. of Questions : 4]

P7820

5805]-SODL-2005

M.Com. - II

**205 : LAWS RELATING TO INTERNATIONAL BUSINESS AND
RECENT ADVANCES IN COMMERCIAL LAWS AND**

PRACTICES

(2019 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) खालील सातपैकी कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.

[5×2=10]

- अ) 'विशेष आर्थिक क्षेत्र' व्याख्या लिहा.
- ब) अंतर्गत पर्यावरण म्हणजे काय?
- क) हॅम्बर्ग नियम सांगा.
- ड) आंतरराष्ट्रीय कायदा म्हणजे काय?
- इ) बहुराष्ट्रीय निगम/महामंडळ म्हणजे काय?
- फ) जागतिकीकरणाची व्याख्या सांगा.
- य) कर्ज म्हणजे काय?

प्र.2) खालील सहापैकी कोणतेही चार प्रश्न सोडवा.

[4×5=20]

- अ) आंतरराष्ट्रीय व्यापाराचे फायदे आणि तोटे काय आहेत?
- ब) 'लवाद' यावर टीप लिहा.
- क) कायद्यानुसार प्रतिवादींकडून कर्ज वसूल करण्याच्या कोणत्याही दोन पद्धती स्पष्ट करा.
- ड) सार्वजनिक आंतरराष्ट्रीय कायदा आणि खाजगी आंतरराष्ट्रीय कायदा यामध्ये फरक करा.
- इ) पर्यावरण (संरक्षण) कायदा 1986 च्या मुख्य तरतुदी सांगा.
- फ) जागतिकीकरणाच्या पाच मुख्य चालकांचे (Drivers) चे वर्णन करा.

प्र.3) खालील सहापैकी कोणतेही चार प्रश्न सोडवा.

[4×5=20]

- अ) 'सेझ' (SEZ) यावर टीप लिहा.
- ब) 'टॅरिफ' अडथळे स्पष्ट करा.
- क) लवाद कायदा विकसित करण्यात UNCITRAL ची भूमिका काय आहे?
- ड) 'मध्यस्थ' म्हणजे काय.
- इ) आंतरराष्ट्रीय व्यापाराची व्याप्ती आणि उद्दिष्टे लिहा.
- फ) अॅलेक्झांडर समितीच्या प्रमुख शिफारशी काय आहेत ते सांगा.

प्र.4) खालील चारपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.

[2×10=20]

- अ) सुधारणापूर्व आणि सुधारोत्तर काळात भारताच्या व्यापार धोरणाचे विश्लेषण करा.
- ब) निर्यात प्रोत्साहन प्रयत्नांमध्ये सहभागी असलेल्या संस्थांच्या सहा वेगवेगळ्या श्रेणींचे वर्णन करा.
- क) आंतरराष्ट्रीय व्यापारातील विविध गैर-शुल्क अडथळांचे परीक्षण करा.
- ड) विकासकाद्वारे विशेष आर्थिक क्षेत्र स्थापन करण्याच्या प्रक्रियेचे वर्णन करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P7821

[5805]-SODL-2006

[Total No. of Pages : 2

M.Com. (Part-II)

**207 : COST AUDIT AND RECENT ADVANCES IN COST AUDIT-
ING & COST SYSTEM
(2019 Pattern)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any Five out of the following.

[10]

- a) Define the term Cost Audit.
- b) What is the cost Accounting standard?
- c) What do you mean by six-sigma?
- d) Explain the GST concept.
- e) Define the term Enterprise Resource Planning.
- f) Explain the total productive maintenance concept.
- g) What do you mean by E-Costing?

Q2) Attempt any Four out of the following.

[20]

- a) Explain the objectives of cost Audit.
- b) Explain the concept of system Audit.
- c) Explain the rights of cost Auditor
- d) Write short note on Execution of Cost Audit.
- e) Difference between Financial Audit and Cost Audit.
- f) Write a short note on CAS-2 : Capacity Determination

P.T.O.

Q3) Attempt any Four out of the following.

[20]

- a) Explain the scope of GST Audit.
- b) Explain the features of ERP
- c) Write a short note on Total Quality Management (TQM)
- d) What is Lean Manufacturing?
- e) What is the scope for productivity Audit?
- f) Write short note on CAS-22 : Manufacturing cost.

Q4) Attempt any Two out of the following.

[20]

- a) What is Kaizen Technique? Explain the principles of Kaizen Technique.
- b) Discuss in detail CAS- 10 : Direct Expenses and CAS - 19 : Joint Costs.
- c) What is Pollution Control Cost? Analyse the Principles for measurement of Pollution control cost.
- d) Discuss the advantages and disadvantages of cost Audit.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P7822

[Total No. of Pages : 4

[5805]SODL-2007

S.Y. M.Com.

S.Y. M.Com.

**209 : Co-operative Credit System and Recent Advances in
Co-operative and Rural Development
(2019 Pattern)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carries equal marks.*

Q1) Attempt any five out of seven from the following : [10]

- a) When was the Agricultural Credit Review Committee established?
- b) What is NCCF?
- c) What is the primary responsibility of India's rural cooperative banks (RCBs)?
- d) Which is the apex bank for agricultural credit in India?
- e) Which states are most affected by farmers suicide in India?
- f) Define cooperation.
- g) Who governs the Rubber Producers' Societies?

Q2) Attempt any four out of six from the following : [20]

- a) What are the limitations of Credit System?
- b) What are the advantages of Short Term Credit?
- c) What are urban cooperative banks?
- d) State the functions of NABARD.
- e) Explain any two principles of cooperatives
- f) What is the difference between immediate and eventual objectives?

P.T.O.

Q3) Attempt any four out of six from the following :

[20]

- a) What are the basic principles of microfinance?
- b) What are Eco-Mobility Schemes?
- c) What are the categories of agricultural service cooperatives?
- d) State the characteristics of medium term credit.
- e) What is agricultural credit?
- f) What are the objectives of Rural Cooperative Banks?

Q4) Attempt any two out of four from the following :

[20]

- a) Comment on the reports of various committees regarding farmer's suicides.
- b) Explain the sources of Agriculture Credit.
- c) Describe the functioning of agricultural credit cooperatives in detail.
- d) Explain the different short-term cooperative credit institutions in detail.

Total No. of Questions : 4]

P7822

[5805]SODL-2007

S.Y. M.Com.

209 : Co-operative Credit System and Recent Advances in
Co-operative and Rural Development

(2019 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही पाच) : [10]

- अ) कृषी पत आढावा समितीची (Agricultural Credit Review Committee) स्थापना केव्हा झाली?
- ब) NCCF म्हणजे काय?
- क) भारतातील ग्रामीण बँकेची (RCBs) प्राथमिक जबाबदारी कोणती?
- ड) भारतातील सर्वोच्च कृषी पत बँक कोणती?
- इ) भारतातील कोणत्या राज्यात शेतकऱ्यांच्या आत्महत्येचे प्रमाण जास्त आहे?
- फ) सहकाराची व्याख्या लिहा.
- य) रबर उत्पादक संस्थेचे संचालन कोण करते?

प्रश्न 2) खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) : [20]

- अ) पतप्रणालीच्या मर्यादा लिहा. (Credit System)
- ब) अल्प मुदतीच्या कर्जाचे फायदे लिहा.
- क) नागरी सहकारी बँक म्हणजे काय?
- ड) NABARD चे कार्य स्पष्ट करा.
- इ) सहकाराची कोणतेही दोन मुलतत्त्वे स्पष्ट करा.
- फ) तत्काळ आणि अंतिम उद्दीष्टामधील फरक लिहा.

प्रश्न 3) खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

[20]

- अ) सूक्ष्म वित्ताचे मुलभूत तत्वे लिहा.
- ब) ई-मोबिलिटी योजना स्पष्ट करा.
- क) कृषी सहकारी संस्थांच्या सेवांची श्रेणी स्पष्ट करा.
- ड) मध्यम मुदतीच्या कर्जांची वैशिष्ट्ये लिहा.
- इ) कृषी कर्ज (Agricultural Credit) स्पष्ट करा.
- फ) ग्रामीण सहकारी बँकेची उद्दिष्टे लिहा.

प्रश्न 4) खालील दीर्घोत्तरी प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) :

[20]

- अ) शेतकऱ्यांच्या आत्महत्येसंबंधी स्थापित समित्यांच्या अहवालावर टिप्पणी लिहा.
- ब) कृषी कर्जाचे स्रोत स्पष्ट करा.
- क) कृषी पत सहकारी संस्थांच्या कामकाजाचे तपशीलवार वर्णन लिहा.
- ड) अल्प मुदतीच्या विविध सहकारी पतसंस्थांचे तपशीलवार वर्णन लिहा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P7823

[Total No. of Pages : 4

[5805]SODL-2008

M.Com. (Part - II)

**211 : ENTREPRENEURIAL BEHAVIOUR AND RECENT
ADVANCES IN BUSINESS PRACTICES AND
ENVIRONMENT**

(2019 Pattern) (CBCS)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right side indicate full marks.*

Q1) Solve any 5 out of 7 :

[10]

- i) The process of creating something new is called _____.
 - a) Creative flexibility
 - b) Management
 - c) Business
 - d) Innovation
- ii) Many entrepreneurs choose to start businesses by themselves because:
 - a) The want of uncontested control
 - b) Coordination is less complicated
 - c) Profits will go only to the founder
 - d) All of the above
- iii) Why are small businesses important to a country's economy?
 - a) They give an outlet for entrepreneurs
 - b) They can provide specialist support to larger companies
 - c) They can be innovators of new products
 - d) All of the above
- iv) State industrial corporations engage in the development of _____.
 - a) industrial estates
 - b) institutional estates
 - c) individual investors
 - d) agricultural entrepreneurs

P.T.O.

- vi) राष्ट्रीय लघु उद्योग निगम लिमिटेड (NSIC) ची स्थापना मध्ये झाली.
 अ) 1950 ब) 1955
 क) 1965 ड) 1954
- vii) कॉर्पोरेट गव्हर्नन्स हा चा एक प्रकार आहे.
 अ) बाह्य नियमन ब) स्वयं-नियमन
 क) सरकारी नियंत्रण ड) धर्मादाय कृती

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणतेही 4 प्रश्न सोडवा. (प्रत्येकी 5 गुण) [20]

- अ) सिद्धी प्रेरणा स्रोत कोणते आहेत?
 ब) नवीन व्यवसाय सुरू करण्यास प्रवृत्त करणाऱ्या परिस्थिती आहेत?
 क) यादृच्छिक संख्या सारण्यांचा अर्थ काय आहे?
 ड) 2019 चे महाराष्ट्र नवीन औद्योगिक धोरणाची उद्दिष्टे काय आहेत?
 इ) मुद्रा बँकेची कार्ये काय आहेत?
 फ) सेवा प्रशिक्षण संस्था (STIs) चे मुख्य उद्दिष्टे स्पष्ट करा?

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणतेही 4 प्रश्न सोडवा. (प्रत्येकी 5 गुण) [20]

- अ) उद्योजकतेचा अर्थ आणि वैशिष्ट्ये तपशीलवार विश्लेषण करा.
 ब) प्रशिक्षण समर्थन वाढवण्यासाठी प्रेरकांचे महत्त्व सांगा.
 क) व्यवसाय संधीच्या माहितीचे मुख्य स्रोत कोणते आहेत?
 ड) 2019 चे नवीन महाराष्ट्र औद्योगिक धोरणानुसार मोठे उद्योग (LSI) साठी काय तरतुदी आहेत?
 इ) सूक्ष्म आणि लघु उद्योग समूह विकास कार्यक्रमावर टीप लिहा.
 फ) कॉयर विकास योजना आणि तिचे मदतीचे स्वरूप थोडक्यात सांगा?

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणतेही 2 प्रश्न सोडवा. (प्रत्येकी 10 गुण) [20]

- अ) भारतातील कॉर्पोरेट गव्हर्नन्समधील अलीकडील घडामोडी स्पष्ट करा.
 ब) महाराष्ट्र सरकारने परिकल्पित केलेल्या किरकोळ धोरणाची चर्चा करा.
 क) SSI क्षेत्रासाठी विकास आयुक्त योजनांची चर्चा करा.
 ड) उद्योजकता प्रशिक्षकासाठी आवश्यक असणारे विविध कौशल्ये आणि पात्रता स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P7824

[Total No. of Pages : 4

[5805]-SODL-2009

M.Com. (Part - II)

**213 : HUMAN RESOURCE MANAGEMENT AND
RECENT ADVANCES IN BUSINESS ADMINISTRATION
(2019 Pattern) (CBCS)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any five out of seven from the following :

[5 × 2 = 10]

- a) What is mean by Merger?
- b) What is mean by Globalization?
- c) What is mean by human resource planning?
- d) What is mean by Customer Centric Approach?
- e) What is mean by Change Management?
- f) What is mean by performance appraisal?
- g) What is mean by labour standards?

Q2) Attempt any four out of six from the following :

[4 × 5 = 20]

- a) Explain the Challenges of Human Resource Management in Changing Business Scenario.
- b) Explain Objectives of Human Resource Planning.
- c) Explain concept of Succession Planning.
- d) Explain Importance of Training.
- e) Explain the Recent Trends in HRM after Covid 19.
- f) What are the stages of a selection process?

P.T.O.

Q3) Attempt any four out of six from the following :

[4 × 5 = 20]

- a) Write a short note on Employee Contract.
- b) Explain the types of Interview.
- c) Explain the Key Steps in Innovation Management.
- d) Explain Strategies in customer centric approach.
- e) Explain the Principles of change Management.
- f) Write a short note on Merit Rating.

Q4) Attempt any two out of four from the following :

[2 × 10 = 20]

- a) Explain the function of human resource management.
- b) Explain the internal and external sources of recruitment.
- c) Discuss the methods of training.
- d) What is E-Human Resource? Explain its advantages and disadvantages.

Total No. of Questions: 4]

P7824

[5805]-SODL-2009

M.Com. (Part - II)

**213 : HUMAN RESOURCE MANAGEMENT AND
RECENT ADVANCES IN BUSINESS ADMINISTRATION**

(2019 Pattern) (CBCS)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 70

सूचना:

- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
- 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालील सात प्रश्नांपैकी कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.

[5 × 2 = 10]

- अ) विलीनीकरण म्हणजे काय ?
- ब) जागतिकीकरण म्हणजे काय ?
- क) मानवी संसाधन नियोजन म्हणजे काय ?
- ड) ग्राहक केंद्रित दृष्टीकोन म्हणजे काय ?
- इ) बदल व्यवस्थापन म्हणजे काय ?
- फ) कामगिरी मूल्यांकन/कार्यक्षम मूल्यमापन म्हणजे काय ?
- य) श्रम मानकांचा अर्थ काय आहे ?

प्रश्न 2) खालील सहा प्रश्नांपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे द्या.

[4 × 5 = 20]

- अ) बदलत्या व्यवसाय परिस्थितीमध्ये मानवी संसाधन व्यवस्थापनाची आव्हाने स्पष्ट करा.
- ब) मानवी संसाधन नियोजनाची उद्दिष्टे स्पष्ट करा.
- क) उत्तराधिकार / यशस्वित नियोजनाची संकल्पना स्पष्ट करा.
- ड) प्रशिक्षणाचे महत्त्व स्पष्ट करा.
- इ) कोविड-19 नंतर मानवी संसाधन व्यवस्थापनातील बदल स्पष्ट करा.
- फ) निवड प्रक्रियेचे टप्पे कोणते आहेत ?

प्रश्न 3) खालील सहा प्रश्न पैकी चार प्रश्नांची उत्तरे द्या.

[4 × 5 = 20]

- अ) कामगार कंत्राटी यावर टीप लिहा.
- ब) मुलाखतीचे प्रकार स्पष्ट करा.
- क) नवोपक्रम व्यवस्थापनातील प्रमुख पायऱ्यांवर चर्चा करा.
- ड) ग्राहक केंद्रित दृष्टिकोनातील धोरणे स्पष्ट करा.
- इ) बदल व्यवस्थापनाची तत्वे स्पष्ट करा.
- फ) मानांकन श्रेणी टीप लिहा.

प्रश्न 4) खालील चार प्रश्नपैकी दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या.

[2 × 10 = 20]

- अ) मानवी संसाधन व्यवस्थापनाचे कार्ये स्पष्ट करा.
- ब) भरतीचे अंतर्गत आणि बाह्य स्रोत स्पष्ट करा.
- क) प्रशिक्षणाचे पद्धती स्पष्ट करा.
- ड) ई-मानवी संसाधन म्हणजे काय? त्याचे फायदे आणि तोटे स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P7825

[Total No. of Pages : 4

[5805]SODL-2010
S.Y. M. Com. (Part - II)
(215) : FOREIGN EXCHANGE AND RECENT
ADVANTAGES IN BANKING AND FINANCE
(2019 Pattern) (Revised)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any five :

[10]

- a) What is mean by Foreign Capital?
- b) Define Non-Resident in Indian?
- c) Define Import Export Bank?
- d) Write Definition Core Banking?
- e) Explain Money Market?
- f) Define Definition Draft?
- g) Explain Primary Capital Market?

Q2) Attempt any four :

[20]

- a) State SWIFT features?
- b) Briefly explain the objectives of foreign trade documents?
- c) Explain export credit guarantee corporation of India?
- d) Explain dealing room concept and his importance?
- e) Write a short note on insurance policy?
- f) Explain Debit Card and its advantages?

P.T.O.

Q3) Attempt any four :

[20]

- a) Explain money market and his function?
- b) Write a short note on NEFT?
- c) Write a note on Over-the-counter exchange of India?
- d) Define Credit card with their three characteristics?
- e) Explain Briefly Treasury Bill?
- f) Write a short note on IPO?

Q4) Attempt any two :

[20]

- a) Explain the participate in foreign exchange market?
- b) State the RBI guidelines?
- c) Explain the risks in the foreign exchange market?
- d) Explain provisions of Banking Ombudsman Scheme 2006?

Total No. of Questions : 4]

P7825

[5805]SODL-2010

S.Y. M. Com. (Part - II)

(215) : परकीय विनिमय आणि बँक व्यवसाय व वित्त यामधील
अलीकडील सुधारणा
(2019 Pattern) (Revised)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 70

सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा. [10]

- अ) परकीय भांडवल म्हणजे काय?
- ब) अनिवासी भारतीय अर्थ?
- क) आयात निर्यात बँक व्याख्या लिहा?
- ड) कोअर बँकिंग अर्थ सांगा?
- इ) नाणेबाजार व्याख्या लिहा?
- फ) धनाकर्ष म्हणजे काय?
- य) प्राथमिक भांडवल बाजार अर्थ सांगा?

प्रश्न 2) कोणतेही चार प्रश्न सोडवा : [20]

- अ) स्विफ्ट वैशिष्ट्ये सांगा?
- ब) विदेशी व्यापार यांच्या कागदपत्रांची उद्दिष्टे थोडक्यात सांगा?
- क) भारतीयनिर्यात पात हमी महामंडळ थोडक्यात स्पष्ट करा?
- ड) डीलिंग रूम म्हणजे काय आणि त्याचे महत्त्व स्पष्ट करा?
- इ) विमा पत्र टीप लिहा?
- फ) डेबिट कार्ड अर्थ सांगून त्याचे फायदे लिहा?

- प्रश्न 3) कोणतेही चार प्रश्न सोडवा. [20]
- अ) नाणेबाजार संकल्पना सांगून नाणेबाजाराची कार्य थोडक्यात स्पष्ट करा?
 - ब) राष्ट्रीय इलेक्ट्रॉनिक निधी हस्तांतरण (NEFT) यावर टीप लिहा?
 - क) ओव्हर-द-काउंटर एक्सचेंज ऑफ इंडिया व्याख्या लिहून त्यावर टीप लिहा?
 - ड) क्रेडिट कार्ड अर्थ सांगून कोणतेही तीन वैशिष्ट्ये लिहा?
 - इ) राजकोषीयपत्रे थोडक्यात स्पष्ट करा?
 - फ) पारंभिक सार्वजनिक अर्पण (IPO) टीप लिहा?

- प्रश्न 4) कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा : [20]
- अ) परकीय विनियम बाजारातील सहभागी घटक स्पष्ट करा?
 - ब) R.B.I. मार्गदर्शक तत्वे सांगा?
 - क) परकीय विनियम बाजारातील धोके स्पष्ट करा?
 - ड) बँकिंग लोकपाल 2006 तरतुदी सांगा?

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P7826

[Total No. of Pages : 4

[5805]SODL-2011

M.Com. (Part - II)

**217 - INTERNATIONAL MARKETING AND RECENT
ADVANCES IN MARKETING
(Rev.) (2019 Pattern) (CBCS)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right side indicate full marks.*

Q1) Attempt any five out of seven from the following :

[5 × 2 = 10]

- a) What does effective marketing rely on?
- b) State the full form of ILO.
- c) Mention the two traditional types of economic systems.
- d) Define technology clusters.
- e) STP Stands for?
- f) What are the factors affecting international pricing?
- g) Define sustainable marketing.

Q2) Attempt any four out of six from the following :

[4 × 5 = 20]

- a) What are the foreign exchange facilities provided by the RBI?
- b) Write a short note on the Indian presence in the international market.
- c) Write a short note on the macroeconomic factors that affects a foreign firm.
- d) Write a short note on the legal regulatory documents. Needed in exporting.
- e) What are the factors necessary for appropriate service standards?
- f) Briefly explain the role of franchising in a service delivery system.

P.T.O.

Q3) Attempt any four out of six from the following : **[4 × 5 = 20]**

- a) Describe the models of internationalization process in brief.
- b) What did the Government of India do to ensure variety in its international trading?
- c) Write a short note on the technological environment of a business.
- d) What is the procedure of application for an exporter?
- e) What are the opportunities associated with sustainable marketing?
- f) Write a short note on the role of customers in service delivery.

Q4) Attempt any two out of four from the following : **[2 × 10 = 20]**

- a) Describe the ways to deal with complexities in international marketing.
- b) Describe the cultural variables in the international business environment.
- c) Describe the different international pricing strategies.
- d) Discuss India's newest foreign trade policy.

Total No. of Questions : 4]

P7826

[5805]SODL-2011

M.Com. (Part - II)

217 - INTERNATIONAL MARKETING AND RECENT
ADVANCES IN MARKETING

(Rev.) (2019 Pattern) (CBCS)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणतेही 5 प्रश्न सोडवा. [5 × 2 = 10]

- अ) प्रभावी विपणन कशावर अवलंबून असते?
- ब) आयएलओ (ILO) चे पूर्ण रूप सांगा.
- क) दोन पारंपारिक प्रकारच्या आर्थिक प्रणालींचा उल्लेख करा.
- ड) तंत्रज्ञान क्लस्टर्स परिभाषित करा.
- इ) एसटीपी (STP) म्हणजे?
- फ) आंतरराष्ट्रीय किंमतीवर कोणते घटक परिणाम करतात?
- य) शाश्वत विपणन परिभाषित करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणतेही 4 प्रश्न सोडवा. [4 × 5 = 20]

- अ) RBI द्वारे परकीय चलनाच्या सुविधा कोणत्या आहेत?
- ब) आंतरराष्ट्रीय बाजारपेठेतील भारतीय उपस्थितीबद्दल एक छोटी टीप लिहा.
- क) परदेशी कंपनीवर परिणाम करणाऱ्या समष्टी आर्थिक घटकांवर एक छोटी टीप लिहा.
- ड) कायदेशीर नियामक दस्तऐवजांवर एक छोटी टीप लिहा. (निर्यात करिता)
- इ) योग्य सेवा मानकांसाठी कोणते घटक आवश्यक आहेत?
- फ) सेवा वितरण प्रणालीमध्ये फ्रॅंचायझिंगची भूमिका थोडक्यात स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणतेही 4 प्रश्न सोडवा. [4 × 5 = 20]

- अ) आंतरराष्ट्रीयीकरण प्रक्रियेच्या मॉडेल्सचे थोडक्यात वर्णन करा.
- ब) आंतरराष्ट्रीय व्यापारात विविधता सुनिश्चित करण्यासाठी भारत सरकारने काय केले?
- क) व्यवसायाच्या तांत्रिक वातावरणावर एक छोटी टीप लिहा.
- ड) निर्यातदारासाठी अर्ज करण्याची प्रक्रिया काय आहे?
- इ) शाश्वत विपणनाशी संबंधित संधी काय आहेत?
- फ) सेवा वितरणातील ग्राहकांच्या भूमिकेवर एक छोटी टीप लिहा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणतेही 2 प्रश्न सोडवा. [2 × 10 = 20]

- अ) आंतरराष्ट्रीय विपणनातील गुंतागुंत हाताळण्याच्या मार्गांचे वर्णन करा.
- ब) आंतरराष्ट्रीय व्यावसायिक वातावरणातील सांस्कृतिक चलांचे वर्णन करा.
- क) विविध आंतरराष्ट्रीय किंमत धोरणांचे वर्णन करा.
- ड) भारताच्या नवीन परकीय व्यापार धोरणाची चर्चा करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P7827

[Total No. of Pages : 3

[5805]-SODL-2012

M.Com. (Part - II)

204 : SPECIALIZED AUDITING & CASE STUDIES

(2019 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any five of the followings :

[10]

- a) What do you mean by Special Audit?
- b) What is tax Audit?
- c) What is Goods and Services tax?
- d) Define Internal Control?
- e) What do you mean by multistate cooperative Society?
- f) What is Qualified Opinion of Auditor?
- g) What do you mean by Internal Check?

Q2) Attempt any four of the following :

[20]

- a) What are the steps of taken in case of special audits under the GST Act?
- b) Explain the significance of Internal Audit.
- c) State the salient features of the Banking Regulation Act, 1949.
- d) List the points to be mentioned in the audit report of the cooperative societies by the auditor.
- e) What are the Benefits of Consumer Cooperative stores?
- f) What is the scope of Internal Audit?

P.T.O.

Q3) Attempt any four of the following :

[20]

- a) Explain the audit report forms under the Income tax Act.
- b) Explain the elements of Internal Control.
- c) Explain the Verification of assets and liabilities of banking companies.
- d) What are the documents required for setting up a multistate Cooperative Societies?
- e) Write down short note - Audit of Cooperative Consumer Store.
- f) Explain the tax audit procedures under the GST Law.

Q4) Attempt any two from the following :

[20]

- a) What are the different kinds of opinions an auditor can give in an auditor's report?
- b) Examine the guidelines for LFAR (Long Form Audit Report) related to credit risk and market risk areas in banks.
- c) Following is the case study of Chetan Company and Damodar Company based on that Answer the question A and B given below the case study.

You are the audit manager of Sanskar & Co. It is a busy time of year for you as you have several ongoing audit clients at the moment and you are in the process of dealing with a number of outstanding issues and queries from members of your audit teams.

Chetan Company (Chetan) Chetan is a pharmaceutical company. The fieldwork has been completed and you are currently reviewing the audit file. The senior auditor is not sure how to deal with the following issue. Chetan has incurred research Rs.2.1cr and development expenditure of Rs.3.2cr during the year, all of which has been capitalised as an intangible asset. Profit before tax is Rs.26.3cr.

Damodar Company (Damodar) The fieldwork on this audit is also complete with the exception of the following issue which the audit senior has been unable to deal with Damodar's computerised wages program is backed up daily, however for a period of two months the wages records and back-ups have been corrupted, and therefore cannot be accessed. Wages and salaries for these two months are Rs.1.1 cr. Profit before tax is Rs.10 cr. You have just received a phone call from one particular audit senior who is unsure about the steps to take in relation to uncorrected misstatements.

- i) Express your opinion about Chetan Company?
- ii) Give your suggestions on data corrupt issue of Damodar Company?
- d) Discuss some of the important provisions as mentioned under the Maharashtra State Cooperative Societies Act.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P7828

[Total No. of Pages : 4

[5805]SODL-2013

M.Com. (Part - II)

206 - WTO-NORMS AND PRACTICES AND CASE STUDIES

(2019 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any five out of seven from the following :

[5 × 2 = 10]

- a) Write any two objectives of the Uruguay Round.
- b) Write any four functions of GATT.
- c) Write any four names of importance WTO agreement.
- d) What is Green Economy.
- e) What is Agreement on Agriculture (AOA).
- f) Write any two functions of Chairperson of the DSB.
- g) Write the three main stages to the WTO dispute settlement process.

Q2) Attempt any four out of six from the following :

[4 × 5 = 20]

- a) Write a note on the international economic relations before and after second world war.
- b) Explain the principles of WTO.
- c) Write short notes on International Trade and Human Rights under the WTO.
- d) State the achievements of WTO.
- e) Explain the main functions of GATT.
- f) Explain the trade and Environmental Issues in the WTO.

P.T.O.

Q3) Attempt any four out of six from the following :

[4 × 5 = 20]

- a) Describe the set up and demise of ITO.
- b) What are objectives of World Trade Organisation (WTO).
- c) Explain the significant agreements signed under the WTO.
- d) Describe the advantages which India gained from the WTO.
- e) Write note on Dispute Settlement Body.
- f) Explain the principles of GATT.

Q4) Attempt any two out of four from the following :

[2 × 10 = 20]

- a) Describe the functions and Organisational Structure of the WTO.
- b) Discuss the merits and demerits of functioning of GATT.
- c) Discuss in detail the implementation of the ruling of the Dispute Settlement Body (DSB).
- d) Elaborate the achievement and deficiencies of GATT in details.

Total No. of Questions : 4]

P7828

[5805]SODL-2013

M.Com. (Part - II)

206 - WTO-NORMS AND PRACTICES AND CASE STUDIES

(2019 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालील सात पैकी कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा. [5 × 2 = 10]

- अ) उरूवे फेरीच्या कोणत्याही दोन उद्दिष्टे लिहा.
- ब) गॅटची कोणतीही चार कार्ये लिहा.
- क) WTO कराराची कोणताही चार महत्त्वाची नावे लिहा.
- ड) हरित अर्थव्यवस्था म्हणजे काय ?
- इ) कृषी करार (AOA) काय आहे ?
- फ) विवाद निवारण यंत्रणा (DSB) च्या चेअरमनची कोणतीही दोन कार्ये सांगा.
- य) WTO विवाद नियंत्रण प्रक्रियेचे तीन मुख्य टप्पे कोणते ?

प्रश्न 2) खालील सहा पैकी कोणतेही चार प्रश्न सोडवा. [4 × 5 = 20]

- अ) दुसऱ्या महा युद्धापूर्वी आणि नंतरच्या आंतरराष्ट्रीय आर्थिक संबंधांवर एक टिप लिहा.
- ब) WTO ची तत्त्वे सांगा.
- क) WTO अंतर्गत आंतरराष्ट्रीय व्यापार आणि मानवी हक्कांवर थोडक्यात लिहा.
- ड) WTO ची फलश्रुती स्पष्ट करा.
- इ) गॅटची मुख्य कार्ये सांगा.
- फ) जागतिक व्यापार संघटनेमध्ये व्यापार आणि पर्यावरणीय समस्या स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) खालील सहा पैकी कोणतेही चार प्रश्न सोडवा. [4 × 5 = 20]

- अ) आंतरराष्ट्रीय व्यापार संघटना (ITO) ची स्थापना आणि विसर्जन स्पष्ट करा.
- ब) जागतिक व्यापार संघटना (WTO) ची उद्दिष्टे सांगा.
- क) WTO अंतर्गत स्वाक्षरी केलेल्या महत्त्वपूर्ण करारांचे स्पष्टीकरण द्या.
- ड) WTO मधून भारताला मिळालेल्या फायद्यांचे वर्णन करा.
- इ) विवाद निवारण यंत्रणा (DSB) वर टीप लिहा.
- फ) गॅटची तत्त्वे स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) खालील चार पैकी दोन प्रश्न सोडवा. [2 × 10 = 20]

- अ) WTO ची कार्ये आणि संघटनात्मक संरचना वर्णन करा.
- ब) गॅटच्या कार्याचे फायदे आणि तोटे स्पष्ट करा.
- क) विवाद नियंत्रण यंत्रणेच्या निर्णयाच्या अंमलबजावणीबद्दल तपशीलवार चर्चा करा.
- ड) गॅटची फलश्रुती आणि कमतरता तपशीलवार सांगा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P7829

[Total No. of Pages : 2

[5805]-SODL-2014

M.Com. (Part - II)

**208 : Management Audit and Case Studies in Advanced Cost
Accounting and Cost System
(2019 Pattern)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to right indicate full marks.*

Q1) Answer any five questions out of the following :

[10]

- a) What do you mean by 'Financial Audit'?
- b) What is well defined organizational chart?
- c) What is Organization Development?
- d) Define 'Operational Audit'.
- e) What do you mean by 'Brand Image'?
- f) What is 'Compliance Audit'?
- g) What is Logo?

Q2) Answer any four questions out of the following :

[20]

- a) Write objectives of 'Management Audit'.
- b) Explain production control procedure.
- c) Explain importance of Corporate Development Audit.
- d) State objectives of operational Audit.
- e) Basis of Evaluation of Corporate Image.
- f) Explain Corporate Social Responsibility towards employees.

P.T.O.

Q3) Answer any four questions out of the following :

[20]

- a) Explain the role of Management Accountant in decision making.
- b) Write essentials of effective reporting.
- c) What does 'HRD Evaluation' include?
- d) Give difference between Operation Audit & Management Audit.
- e) Explain in detail Internal Audit.
- f) What are the main components of information system?

Q4) Answer any two of the following :

[20]

- a) Explain Management Audit program.
- b) Describe the different types of organizational culture.
- c) Explain external sources of Corporate Image.
- d) Explain in detail social cost benefit analysis.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P7830

[Total No. of Pages : 4

[5805]SODL-2015

M.Com. (Part - II)

210 : CO-OPERATIVE BANKING SYSTEM AND CASE STUDIES

(2019 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) A) Fill in the blanks :

[5]

- i) 'NABARD' came into existence on :
 - a) 8th July, 1982
 - b) 19th July, 1982
 - c) 12th July, 1982
 - d) None of the above
- ii) Co-operative banks which work at a metropolitan level are called as?
 - a) District Central Co-operative Bank
 - b) State Co-operative Bank
 - c) Primary Urban Co-operative Bank
 - d) Primary Agricultural Credit Societies.
- iii) NPA stands for _____
 - a) Non performing assets
 - b) Non Profit assets
 - c) Non Private assets
 - d) Non Personal assets
- iv) Loans from money lenders are having _____
 - a) High rate of interest
 - b) No proper accounting
 - c) No transparency
 - d) All of the above
- v) Who regulates the functioning of District Cooperative Banks in India?
 - a) SBI
 - b) RBI
 - c) SEBI
 - d) IRDA

P.T.O.

- B) Write true or false : [5]
- i) The members of a Co-operative Society have unlimited liability.
 - ii) NABARD is an apex regulatory body for overall regulation of regional rural banks.
 - iii) The Kisan Credit Card Scheme was launched by the NABARD.
 - iv) Voluntary and open membership is a principle of Co-operative Banks and Co-operative Societies.
 - v) RBI provides funds to SBI for promotion of Co-operative Banks in India.

Q2) Attempt any four out of six from the following : [20]

- a) Explain the importance of Advancing of Credit.
- b) Explain the advantages of Kisan Cards.
- c) Explain the uses of Crop Loans.
- d) Explain the role of National Federation of State Co-operative banks.
- e) Explain the functions of NABARD.
- f) Explain the role of RBI in co-operative credit.

Q3) Write short notes on any 4 out of 6 from the following questions : [20]

- a) History of Co-operative banks.
- b) NPA Norms.
- c) Kisan Card.
- d) M.S. Cooperative Bank.
- e) NABARD.
- f) Primary co-operative bank.

Q4) Attempt any 2 out of 4 from the following questions : [20]

- a) Explain in detail the definition of NPA. Explain how the assets of banks are classified using NPA as the base.
- b) Explain the structure of co-operative credit institutions.
- c) Explain the difference between NABARD and RBI.
- d) Explain the role of NABARD in Agricultural finance and rural Development in India.

Total No. of Questions: 4]

P7830

[5805]SODL-2015

M.Com. (Part - II)

210 : CO-OPERATIVE BANKING SYSTEM AND CASE STUDIES

(2019 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) अ) रिक्त जागा भरा.

[5]

- i) 'नाबार्ड' मध्ये अस्तित्वात आले.
अ) 8th July, 1982 ब) 19th July, 1982
क) 12th July, 1982 ड) वरीलपैकी काहीही नाही
- ii) महानगर पातळीवर काम करणाऱ्या सहकारी बँकांना म्हणतात ?
अ) जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँक ब) राज्य सहकारी बँक
क) प्राथमिक नागरी सहकारी बँक ड) प्राथमिक कृषी कर्ज सोसायट्या
- iii) NPA म्हणजे
- अ) नॉन परफॉर्मिंग असेट्स ब) नॉन प्रॉफिट असेट्स
क) नॉन प्रायव्हेट असेट्स ड) नॉन पर्सनल असेट
- iv) सावकारांकडून कर्जे आहेत.
अ) उच्च व्याजदर ब) योग्य हिशेब नाही
क) पारदर्शकता नाही ड) वरील सर्व
- v) भारतातील जिल्हा सहकारी बँकांच्या कामकाजाचे नियमन कोण करते ?
अ) SBI ब) RBI
क) SEBI ड) IRDA

- ब) चूक कि बरोबर लिहा. [5]
- सहकारी संस्थेच्या सदस्यांवर अमर्याद दायित्व असते.
 - नाबार्ड प्रादेशिक ग्रामीण बँकांच्या एकूण नियमनासाठी एक सर्वोच्च नियामक संस्था आहे.
 - किसान क्रेडिट कार्ड योजना नाबार्डने सुरू केली.
 - स्वयंसेवी आणि खुली सभासदत्व हे सहकारी बँका आणि सहकारी संस्थांचे तत्व आहे.
 - RBI भारतातील सहकारी बँकांच्या जाहिरातीसाठी SBI ला निधी पुरवते.

- प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा. [20]
- क्रेडिटच्या प्रगतीचे महत्त्व स्पष्ट करा.
 - पीक कर्ज वाटपाची प्रक्रिया स्पष्ट करा.
 - पीक कर्जाचे उपयोग स्पष्ट करा.
 - नॅशनल फेडरेशन ऑफ स्टेट को-ऑपरेटिव्ह बँकांची भूमिका स्पष्ट करा.
 - नाबार्डची कार्ये स्पष्ट करा.
 - RBI ची सहकारी कर्जामध्ये भूमिका स्पष्ट करा.

- प्रश्न 3) टिप लिहा. (कोणतेही 4) [20]
- सहकारी बँकांचा इतिहास
 - NPA मानदंड
 - किसान कार्ड
 - एम.एस. कोऑपरेटिव्ह बँक
 - नाबार्ड
 - प्राथमिक सहकारी बँक

- प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे सविस्तर लिहा. [20]
- निष्क्रिय मालमता व्याख्या तपशीलवार सांगा. NPA ला आधार मानून बँकांच्या मालमतेचे वर्गीकरण कसे केले जाते ते स्पष्ट करा.
 - सहकारी पतसंस्थांची रचना स्पष्ट करा.
 - नाबार्ड आणि आरबीआय मधील फरक स्पष्ट करा.
 - भारतातील कृषी, वित्त आणि ग्रामीण विकासामध्ये नाबार्डची भूमिका तपशीलवार स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P7831

[Total No. of Pages : 6

[5805]SODL-2016

M.Com. (Part - II)

(212) ENTREPRENEURSHIP AND CASE STUDIES

(2019 Pattern) (CBCS) (Revised)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any five out of seven from the following :

[5 × 2 = 10]

- a) What is C2C Business Model?
- b) What is the aim of district industries centres?
- c) What are the main financial problems of small industries?
- d) State the functions of Small Industries Development Bank of India (SIDBI).
- e) What do you mean by creativity?
- f) Define the term Innovation.
- g) What do you mean by a business plan?

Q2) Attempt any four out of six from the following :

[4 × 5 = 20]

- a) What are the Advantages of Commercialization?
- b) What are the Advantages of Internet Entrepreneurship?
- c) Explain the objectives and function of Maharashtra State Financial Corporation (MSFC).
- d) What are the functions of District Industrial Centre.
- e) Briefly explain the process of creativity.
- f) State the importance of Business Plan.

P.T.O.

Q3) Attempt any four out of six from the following : **[4 × 5 = 20]**

- a) Explain the process of Commercialization?
- b) Write a note on Peter Drucker's Principles of Innovation.
- c) Write a short note on Industrial Development Bank of India (IDBI).
- d) Discuss a case study related to Maharashtra State Financial Corporation vs. Union of India and others.
- e) What are the stages involved in the process of innovation?
- f) Explain the prerequisites sources of innovation in brief.

Q4) Attempt any two out of four from the following : **[2 × 10 = 20]**

- a) Describe the role of Science Technology and Entrepreneurship Development.
- b) Analyse the role of Maharashtra Industrial Development Corporation (MIDC) in entrepreneurship development.
- c) What is business plan? Explain the features of business plan.
- d) Read the Case study and answer the question given below.

A peer-to-peer house-sharing network with a fee-based monetization strategy is the essence of the business model adopted by Airbnb. The company is a peer-to-peer platform that allows private owners to rent out their personal property to travellers. Airbnb charges customers a service fee ranging from 5% to 15% of the reservation subtotal, while hosts typically receive a 3% commission. For example, on a \$100 per night booking established by a host, Airbnb could generate as much as \$15 in fees divided between the host and the guest. It now adds a 20% service fee to the total price for hosts who offer experiences. The digitalization of the last two decades has permitted the establishment of peer-to-peer platforms on which business models have undermined the hospitality model pioneered by hotel chains such as Marriott, Holiday Inn, and Hilton in the previous century. Airbnb is quickly expanding its offerings to include new activities. Airbnb can be described as a “marketplace of experiences.” In other words, just as Amazon began with books, Airbnb began with house-sharing. But that is only the beginning; the creative company will need more traction to validate its entire business strategy and grow into new areas. The main goal of Airbnb is to have complete control over its users' experience. This entails developing a whole travel experience that encompasses the entire process.

As a result, Airbnb will continue to grow its marketplace. This is also demonstrated by the fact that Airbnb may provide combined travel packages in the near future. Airbnb, like Alibaba and Amazon, operates on a marketplace model, where it aims to make interactions between its main users (hosts and guests) as seamless as possible, keeping the focus on security. The company began as a platform with the goal of boosting the quality of its supply by hiring freelance photographers to shoot host houses. As many real estate professionals are aware, the quality of the photographs is critical. This, in turn, made those homes more interesting for guests, as they could appreciate more those homes. Although it may appear insignificant, it is what enhanced the Airbnb supply side. Airbnb's search engine visibility increased significantly as a result of better and professionally captured photos. It also improved the potential clients' experience. Airbnb is now focusing on digital experiences as a business model. Apart from that, the entire strategy has to be changed. However, in the past, Airbnb concentrated on covering big cities throughout the world. However, during the pandemic, Airbnb focused on digital experiences and local, non-metropolitan regions due to a sudden change in travel trends. While, after the pandemic, as people travel for a longer period, the entire platform has been built around these areas only.

- 1) Explain the summary of the above case study.
- 2) What are learning outcomes of the above case study.

Total No. of Questions : 4]

P7831

[5805]SODL-2016

M.Com. (Part - II)

(212) ENTREPRENEURSHIP AND CASE STUDIES

(2019 Pattern) (CBCS) (Revised)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
-

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणतेही पैकी पाच प्रश्न सोडवा.

[5 × 2 = 10]

- अ) C2C बिझनेस मॉडेल काय आहे?
- ब) जिल्हा उद्योग केंद्रांचे उद्दिष्ट काय आहे?
- क) लघु उद्योगांच्या मुख्य आर्थिक समस्या काय आहेत?
- ड) भारतीय लघु उद्योग विकास बँक (SIDBI) चे कार्य सांगा.
- इ) सर्जनशीलता म्हणजे काय?
- फ) 'नवीनता' या शब्दाची व्याख्या करा.
- य) व्यवसाय योजना म्हणजे काय?

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणतेही सहा पैकी चार प्रश्न सोडवा.

[4 × 5 = 20]

- अ) व्यावसायीकरणाचे फायदे काय आहेत?
- ब) इंटरनेट उद्योजकतेचे फायदे काय आहेत?
- क) महाराष्ट्र राज्य वित्तीय महामंडळ (MSFC) चे उद्दिष्टे आणि कार्य स्पष्ट करा.
- ड) जिल्हा औद्योगिक केंद्राची कार्ये काय आहेत?
- इ) सर्जनशीलतेची प्रक्रिया थोडक्यात सांगा.
- फ) व्यवसाय योजनेचे महत्व सांगा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणतेही सहा पैकी चार प्रश्न सोडवा. [4 × 5 = 20]

- अ) व्यावसायीकरणाची प्रक्रिया स्पष्ट करा.
- ब) पीटर ड्रुकरच्या इनोव्हेशनच्या तत्वांवर एक टीप लिहा.
- क) इंडस्ट्रियल डेव्हलपमेंट बँक ऑफ इंडिया (IDBI) वर एक छोटी टीप लिहा.
- ड) महाराष्ट्र स्टेट फायनान्शियल कॉर्पोरेशन वि. युनियन ऑफ इंडिया आणि इतरांशी संबंधित केस स्टडीची चर्चा करा.
- इ) नवोपक्रमाच्या प्रक्रियेत कोणते टप्पे असतात?
- फ) नावीन्यपूर्णतेची पूर्व-आवश्यकता स्रोत थोडक्यात स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणताही चार पैकी दोन प्रश्न सोडवा. [2 × 10 = 20]

- अ) विज्ञान तंत्रज्ञान आणि उद्योजकता विकासाच्या भूमिकेचे वर्णन करा.
- ब) उद्योजकता विकासात महाराष्ट्र औद्योगिक विकास महामंडळ (MIDC) च्या भूमिकेचे विश्लेषण करा.
- क) व्यवसाय योजना म्हणजे काय? व्यवसाय योजनेची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- ड) केस स्टडी वाचा आणि खाली दिलेल्या प्रश्नाचे उत्तर द्या.

फी-आधारित कमाई धोरणासह पीअर-टू-पीअर हाऊस-शेअरिंग नेटवर्क हे Airbnb द्वारे स्वीकारलेल्या व्यवसाय आरखड्याचे सार आहे. कंपनी हे एक पीअर-टू-पीअर प्लॅटफॉर्म आहे जे खाजगी मालकांना त्यांची वैयक्तिक मालमत्ता प्रवाशांना भाड्याने देण्याचे काम करते. Airbnb ग्राहकांकडून आरक्षण उपटोटलच्या 5% ते 15% पर्यंत सेवा शुल्क आकारते, तर यजमानांना सामान्यतः 3% कमिशन मिळते. उदाहरणार्थ, होस्टद्वारे स्थापित केलेल्या प्रति रात्र बुकिंगवर \$100, Airbnb यजमान आणि अतिथी यांच्यात विभागलेल्या फीमध्ये जास्तीत जास्त \$15 उत्पन्न करू शकते हे आता अनुभव ऑफर करणाऱ्या यजमानांच्या एकूण किंमतीमध्ये 20% सेवा शुल्क जोडते. गेल्या दोन दशकांच्या डिजिटलायझेशनने पीअर-टू-पीअर प्लॅटफॉर्मच्या स्थापनेला परवानगी दिली आहे ज्यावर व्यवसाय मॉडेलने मागील शतकात मॅरियट, हॉलिडे इन आणि हिल्टन सारख्या हॉटेल चेनद्वारे पायनियर केलेल्या हॉस्पिटॅलिटी मॉडलेला कमी केले आहे. Airbnb नवीन क्रियाकलाप समाविष्ट करण्यासाठी आपल्या ऑफरचा त्वरीत विस्तार करत आहे. Airbnb चे वर्णन “अनुभवांची बाजारपेठ” असे केले जाऊ शकते. दुसऱ्या शब्दांत, ज्याप्रमाणे Amazon ची सुरुवात पुस्तकांपासून झाली, त्याचप्रमाणे Airbnb ची सुरुवात हाऊस शेअरिंगने झाली. पण ती फक्त सुरुवात आहे; सर्जनशील कंपनीला तिची संपूर्ण व्यावसायिक रणनीती प्रमाणित करण्यासाठी आणि नवीन क्षेत्रांमध्ये वाढ करण्यासाठी अधिक कर्षण आवश्यक असेल. Airbnb चे मुख्य उद्दिष्ट हे त्याच्या वापरकर्त्यांच्या अनुभवावर पूर्ण नियंत्रण आहे. यामध्ये संपूर्ण प्रवासाचा अनुभव विकसित करणे आवश्यक आहे ज्यामध्ये संपूर्ण प्रक्रियेचा समावेश आहे.

परिणामी, Airbnb त्याच्या बाजारपेठेत वाढ करत राहिल. Airbnb नजीकच्या भविष्यात एकत्रित प्रवास पॅकेजेस प्रदान करू शकते या वस्तुस्थितीवरून देखील हे दिसून येते. Airbnb, Alibaba आणि Amazon सारखे, मार्केटप्लेस मॉडेलवर चालते, जिथे त्याचे मुख्य वापरकर्ते (होस्ट आणि पाहुणे) यांच्यातील परस्परसंवाद शक्य तितके निर्बाध बनवणे, सुरक्षिततेवर लक्ष केंद्रित करणे हे त्याचे उद्दिष्ट आहे. होस्ट हाऊस शूट करण्यासाठी फ्रीलान्स फोटोग्राफर्सची नियुक्ती करून त्याच्या पुरवठ्याची गुणवत्ता वाढवण्याच्या उद्देशाने कंपनीने एक व्यासपीठ म्हणून सुरूवात केली. अनेक रिअल इस्टेट व्यावसायिकांना माहिती आहे, छायाचित्रांची गुणवत्ता गंभीर आहे. यामुळे, ती घरे पाहुण्यांसाठी अधिक मनोरंजक बनली, कारण ते त्या घरांची अधिक प्रशंसा करू शकतात. जरी ते क्षुल्लक दिसत असले तरी यामुळेच Airbnb पुरवठ्याची बाजू वाढली आहे. चांगल्या आणि व्यावसायिकरित्या कॅप्चर केलेल्या फोटोंमुळे Airbnb ची शोध इंजिन दृश्यमानता लक्षणीयरीत्या वाढली आहे. यामुळे संभाव्य ग्राहकांचा अनुभव देखील सुधारला. Airbnb आता व्यवसाय मॉडेल म्हणून डिजिटल अनुभवांवर लक्ष केंद्रित करत आहे. त्याशिवाय संपूर्ण रणनीती बदलावी लागेल. तथापि, पूर्वी, Airbnb ने जगभरातील मोठ्या शहरांना कव्हर करण्यावर लक्ष केंद्रित केले. तथापि, महामारीच्या काळात, प्रवासाच्या ट्रेंडमध्ये अचानक बदल झाल्यामुळे Airbnb ने डिजिटल अनुभवांवर आणि स्थानिक, गैर-महानगरीय प्रदेशांवर लक्ष केंद्रित केले. साथीच्या रोगानंतर, लोक दीर्घ कालावधीसाठी प्रवास करत असताना, संपूर्ण प्लॅटफॉर्म केवळ या भागांभोवती बांधले गेले आहेत.

- 1) वरील केस स्टडीचा सारांश स्पष्ट करा.
- 2) वरील केस स्टडीचा काय बोध घ्यावा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P7832

[Total No. of Pages : 4

[5805]SODL-2017

M.Com. (Part - II)

214 - ORGANISATIONAL BEHAVIOUR AND CASE STUDIES

(2019 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any five out of seven from the following :

[5 × 2 = 10]

- a) Define Organisational Behaviour.
- b) What is Organisational Culture?
- c) What is Motivation?
- d) What is Stress?
- e) What is mean by attitude?
- f) Write any two characteristics of organisational culture.
- g) Write types of motivation.

Q2) Attempt any four out of six from the following :

[4 × 5 = 20]

- a) Write objectives of organisational behaviour.
- b) Write Note on Horizontal Network Designs.
- c) Describe Vroom's Expectancy Theory of Motivation.
- d) What is conflict? Explain the types of conflict.
- e) Explain the role of information Technology in Organisation.
- f) Explain the different causes of stress.

P.T.O.

Q3) Attempt any four out of six from the following : **[4 × 5 = 20]**

- a) Write the different types of Organisational Model.
- b) Write note on Job Satisfaction.
- c) Explain the various types of group.
- d) Write importance of Emotional Intelligence in the workplace.
- e) Explain the meaning and attributes of personality.
- f) Write a note on management of stress.

Q4) Attempt any two out of four from the following : **[2 × 10 = 20]**

- a) Explain the impact of globalisation on Organisational Behaviour.
- b) What is team? Explain the different types of teams.
- c) What is Emotional Intelligence? Explain the characteristics of Emotional Intelligence.
- d) Read the case and answer the following questions :

Mr. Natarajan, is working in the capacity of a senior manager in PNB Courier Services Pvt. Ltd. for the last 20 years. His track record of performance for past 20 years is excellent. He is known as very disciplined and sincere manager. He is being termed as a role model for new appointees by the directors of the company. Of late, he seems not very happy with the developments in his office. He keeps on grumbling about new junior managers and their attitude towards job. He strongly opposed the 'Work from Home' policy announced by top management for junior tech savvy managers. Mr. Natarajan is very strict about work place discipline and reporting timings. This has sparked conflict between him and the new batch of junior managers. He started feeling that Top management is very soft on new batch of junior managers and gradually his importance is waning.

He is unable to hide frustration and many a time becomes critically vociferous in meetings with top management representatives.

Now there is a question before top management how to console veteran of 20 years and keep cordial relations in an organisation?

Questions :

- i) Elaborate the different types of conflicts observed in the above case and possible solutions for it.
- ii) Consider yourself in the place of top management and describe the strategy to maintain cordial relationship in an organisation.

Total No. of Questions : 4]

P7832

[5805]SODL-2017

M.Com. (Part - II)

214 - ORGANISATIONAL BEHAVIOUR AND CASE STUDIES

(2019 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालील सात पैकी कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा. [5 × 2 = 10]

- अ) संघटनात्मक वर्तनाची व्याख्या लिहा.
- ब) संघटनात्मक संस्कृती म्हणजे काय?
- क) अभिप्रेरणा म्हणजे काय?
- ड) ताणतणाव म्हणजे काय?
- इ) दृष्टीकोन म्हणजे काय?
- फ) संघटनात्मक संस्कृतीचे कोणतेही दोन वैशिष्ट्ये लिहा.
- य) अभिप्रेरणेचे प्रकार लिहा.

प्रश्न 2) खालील सहा पैकी कोणतेही चार प्रश्न सोडवा. [4 × 5 = 20]

- अ) संघटनात्मक वर्तनाची उद्दिष्टे लिहा.
- ब) क्षितीज समांतर संघटना यावर टीप लिहा.
- क) वृम अपेक्षा अभिप्रेरणा सिद्धांत स्पष्ट करा.
- ड) संघर्ष म्हणजे काय? संघर्षाचे प्रकार स्पष्ट करा.
- इ) संस्थमध्ये माहिती तंत्रज्ञानाची भूमिका स्पष्ट करा.
- फ) ताणतणावाची वेगवेगळी कारणे स्पष्ट करा.

- प्रश्न 3) खालील सहा पैकी कोणतीही चार प्रश्न सोडवा. [4 × 5 = 20]
- अ) संघटनात्मक मॉडेलचे वेगवेगळे प्रकार सांगा.
 - ब) कार्य समाधान वर टीप लिहा.
 - क) गटाचे प्रकार स्पष्ट करा.
 - ड) कामाच्या ठिकाणी भावनिक बुद्धिमत्तेचे महत्त्व स्पष्ट करा.
 - इ) व्यक्तिमत्त्वाचा अर्थ आणि गुणवैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
 - फ) ताणतणाव व्यवस्थापनावर टीप लिहा.

- प्रश्न 4) खालील चार पैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. [2 × 10 = 20]
- अ) संघटनात्मक वर्तनावर जागतिकीकरणाचा प्रभाव स्पष्ट करा.
 - ब) संघ म्हणजे काय? संघाचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.
 - क) भावनिक बुद्धिमत्ता म्हणजे काय? भावनिक बुद्धिमत्तेची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
 - ड) खालील केस स्टडिज वाचून त्यावरील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

मि. नटराजन, बि.एन.बी ह्या खाजगी कुरियर कंपनीत वरिष्ठ व्यवस्थापक ह्या पदावर मागील वीस वर्ष कार्यरत आहेत. त्यांची मागील 20 वर्षांची कारकिर्दी उल्लेखनीय राहिली आहे. ते एक अत्यंत शिस्तप्रिय व प्रामाणिक वरिष्ठ व्यवस्थापक म्हणून ओळखले जातात. कंपनीचे संचालक त्यांचा आदर्श नव नियुक्तांसमोर ठेवत असतात. हल्ली हल्ली नटराजन कार्यालयातील घडामोडींबद्दल नाखुश आहेत. नवीन कनिष्ठ व्यवस्थापकांच्या कामकाजाप्रती, वृत्ती विषयी नटराजन यांची सतत तक्रार असते. नटराजन यांनी वरिष्ठ व्यवस्थापनांनी तंत्र हुकमती कनिष्ठ व्यवस्थापकांसाठी जाहीर केलेल्या 'घरून काम' ह्या धोरणाला प्रखर विरोध केला. श्री. नटराजन, कार्यस्थळ शिस्त व वेळेवर हजर असणे या विषयी फारच आग्रही असत. या बाबीवरून त्यांचे आणि नवनियुक्त कनिष्ठ व्यवस्थापक गटाचे खटकेही उडाले होते.

वरिष्ठ व्यवस्थापन, नवनियुक्त कनिष्ठ व्यवस्थापक गटाशी सौम्यपणे वागत असून आपले महत्त्व दिवसंदिवस कमी होत चालले आहे अशी भावना नटराजन यांच्या मनात निर्माण झाली आहे.

नटराजन यांनी आपले वैफल्य लपवणे कठीण जात असून बऱ्याचदा उच्च व्यवस्थापनातील प्रतिनिधी सोबतच्या बैठकीत ते टीकेचा भडीमार करतात.

उच्च व्यवस्थापनासमोर प्रश्न आहे की ह्या वीस वर्षीय अनुभवसंपन्न व्यवस्थापकाची समजुत कशी घालवावी व संस्थेमध्ये सौहार्द कसे राखावे.

प्रश्न :

- i) वरिल केस स्टडिज मध्ये आढळून येणाऱ्या विविध संघर्षांचे वर्णन करून त्यावरील शक्य तोडगे सुचवा.
- ii) तुम्ही वरिष्ठ व्यवस्थापनातील प्रतिनिधी आहात असे समजून संस्थेमध्ये सौहार्दपूर्ण वातावरण राखण्यासाठी कोणती रणनीती आखाल.

Total No. of Questions :4]

SEAT No. :

[Total No. of Pages : 4

P7833

[5805]-SODL-2018

M.Com. (Part-II)

216 : INTERNATIONAL FINANCE AND CASE STUDIES

(2019 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any five out of seven from the following.

[5×2=10]

- a) What is of International banking?
- b) Define Eurocurrency.
- c) What is mean by foreign branches and subsidiary banks?
- d) Explain the Concept of International Equity Fund.
- e) Define Euro-loans and euro certificate of deposits.
- f) What is dollarization?
- g) What is mean by Euro Bond?

Q2) Attempt any four out of six from the following.

[4×5=20]

- a) What are the reasons banks usually establish multinational operations?
- b) What are several ways money may be sent to another party via PayPal?
- c) What are differences between state issued bonds and corporate issued bonds?
- d) Write a note on American Depository Receipts.
- e) Differentiate between convertible and non-convertible currency.
- f) State the developmental activities of the IFC.

P.T.O.

Q3) Attempt any four out of six from the following.

[4×5=20]

- a) Briefly explain the SWIFT mechanism
- b) Examine the euro-money market instruments.
- c) Write a short note on euro-notes.
- d) What are the major types of foreign bonds found in practice?
- e) Describe the role of a depository.
- f) What are the main objectives of the World Bank?

Q4) Attempt any two out of four from the following.

[2×10=20]

- a) Explain the role RBI in managing foreign banks in India in terms of capital requirement, entry norms and other factors.
- b) Discuss the major advantages and disadvantages of the floating rate system.
- c) Describe the role of the World Bank in international development.
- d) Discuss the purposes of opening of an international banking account in the context of Personal banking.

Total No. of Questions : 4]

P7833

[5805]-SODL-2018

M.Com. (Part-II)

216 : INTERNATIONAL FINANCE AND CASE STUDIES

(2019 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) खालील सात प्रश्नांपैकी कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.

[5×2=10]

- अ) आंतरराष्ट्रीय बँकेचा अर्थ सांगा.
- ब) युरो चलनाची व्याख्या द्या.
- क) विदेशी शाखा आणि सहाय्यक शाखा म्हणजे काय?
- ड) आंतरराष्ट्रीय समभाग म्हणजे काय?
- इ) युरो कर्ज आणि युरो बचत पेपर व्याख्या द्या.
- फ) डॉलरायजेशन म्हणजे काय?
- य) युरोप रोखे म्हणजे काय?

प्र.2) खालील सहा प्रश्नांपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांचे उत्तरे द्या.

[4×5=20]

- अ) बहुराष्ट्रीय कार्यपद्धती स्थापन करण्यामागची बँकेची कारणे कोणती?
- ब) PayPal दुसऱ्या पक्षास पैसे पाठवण्याच्या पद्धती सांगा.
- क) शासकीय रोखे आणि औद्योगिक रोखे यातील फरक स्पष्ट करा.
- ड) अमेरिकन ठेव पावती ची टीप द्या.
- इ) परिवर्तनीय आणि अपरिवर्तनीय चलन यातील फरक स्पष्ट करा.
- फ) आंतरराष्ट्रीय वित्त संस्थांची विकासात्मक कार्ये स्पष्ट करा.

प्र.3) खालील सहा प्रश्नांपैकी चार प्रश्नांची उत्तरे द्या.

[4×5=20]

- अ) स्विफ्ट (SWIFT) यंत्रणेचे स्पष्टीकरण द्या.
- ब) युरो चलन बाजारातील विविध साधने सांगा.
- क) युरोप वचनचिह्नी टीप द्या.
- ड) विदेशी रोख्यांची प्रमुख प्रकार सांगा.
- इ) डिपॉझिटरी ची भूमिका स्पष्ट करा.
- फ) जागतिक बँकेची प्रमुख उद्दिष्टे सांगा.

प्र.4) खालील चार प्रश्नांपैकी दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या.

[2×10=20]

- अ) विदेशी बँकांची स्थापना भांडवल आणि इतर कार्य याबाबत रिझर्व बँक ऑफ इंडियाची भूमिका स्पष्ट करा.
- ब) तरलता विनिमय दराची गुण आणि दोष सविस्तर स्पष्ट करा.
- क) जागतिक विकासातील जागतिक बँकेची भूमिका स्पष्ट करा.
- ड) व्यक्तिगत बँकिंग बाबत आंतरराष्ट्रीय बँक खाते उघडण्याची प्रक्रिया स्पष्ट करा.

Total No. of Questions :4]

SEAT No. :

P7834

[Total No. of Pages : 4

[5805]-SODL-2019

M.Com. - II

218 : MARKETING RESEARCH & CASE STUDIES

(2019 CBCS Pattern) (Semester - II)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figure to the right side indicate full marks.*

Q1) Attempt any five out of seven from the following.

[5×2=10]

- a) What are Multinational Enterprise.
- b) What is Global corporation.
- c) What does the term CRM stands for
- d) What are the two most common models of the internationalization process?
- e) State any two global targeting strategies as identified by Keegan.
- f) What is the full form of ECGC.
- g) State the full form of NPS.

Q2) Attempt any four out of six from the following.

[4×5=20]

- a) State the Role of Marketing Research in Marketing.
- b) Discuss Ethics in marketing Research in brief.
- c) State the pragmatic goals of Marketing Research Department.
- d) What is Data Base Management System (DBMS)
- e) State the Limitations of Multi-Dimensional Scaling.
- f) State the four type of conjoint data collection methods.

P.T.O.

Q3) Attempt any four out of six from the following. **[4×5=20]**

- a) What is product appraisal research?
- b) Discuss the process of discriminate analysis in brief.
- c) State the objectives of Advertising Research.
- d) What is P.C.R.B. Method.
- e) Discuss the relationship between decision problem and research problem.
- f) What are non-interactive survey methods?

Q4) Attempt any two out of four from the following. **[2×10=20]**

- a) State the techniques for product positioning measurement.
- b) Describe the advantages and disadvantages of using social media in research.
- c) What are readership surveys? Discuss the different types of readership survey Methods.
- d) Case Study:

Implementation and marketing of IMA scheme:

An insurance corporation wants to launch a new insurance scheme. Insurance Corporation has designed different types of insurance plans, which have been introduced in the market in the past, and they are highly competitive. A compelling response has been received from citizens at different levels; But this time due to the nature of market and economic recession and also due to increased competition in the insurance market the board is in doubt whether they will get the desired response from the market or not. A large number of potential customers and citizens needs to purchase insurance policies, The Insurance Board Managers intends to plan advertising and promotion plan accordingly. For that, a thorough survey of the citizens of West Maharashtra has been framed by the corporation. The Divisional Manager thinks that the basic information from the survey has to be collected.

Study the above chapter and answer the following questions:

- 1) How will the divisional manager collect the required preliminary information.
- 2) What sources of primary information are specifically used in collecting information.

Total No. of Questions : 4]

P7834

[5805]-SODL-2019

M.Com. - II

218 : MARKETING RESEARCH & CASE STUDIES

(2019 CBCS Pattern) (Semester - II)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
-

प्र.1) खालीलपैकी कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.

[5×2=10]

- अ) बहुराष्ट्रीय उपक्रम काय आहेत.
- ब) ग्लोबल कॉर्पोरेशन म्हणजे काय.
- क) सी आर एम (CRM) या शब्दाचा अर्थ काय आहे.
- ड) आंतरराष्ट्रीयीकरण प्रक्रियेचे दोन सर्वात सामान्य मॉडेल कोणते आहेत ?
- इ) कीगानने ओळखल्याप्रमाणे कोणतीही दोन जागतिक लक्ष्यीकरण धोरणे सांगा.
- फ) ईसीजीसी (ECGC) चे पूर्ण रूप काय आहे.
- य) एन पी एस (NPS) चे पूर्ण स्वरूप सांगा.

प्र.2) खालीलपैकी कोणतेही चार प्रश्न सोडवा.

[4×5=20]

- अ) विपणनातील विपणन संशोधनाची भूमिका सांगा.
- ब) विपणन संशोधनातील नैतिकतेची थोडक्यात चर्चा करा.
- क) विपणन संशोधन विभागाची व्यावहारिक उद्दिष्टे सांगा.
- ड) डेटा बेस मॅनेजमेंट सिस्टम (DBMS) म्हणजे काय.
- इ) बहु-आयामी स्केलिंगच्या मर्यादा सांगा.
- फ) चार प्रकारच्या संयुक्त डेटा संकलन पद्धती सांगा.

प्र.3) खालीलपैकी कोणतेही चार प्रश्न सोडवा.

[4×5=20]

- अ) उत्पादन मूल्यांकन संशोधन म्हणजे काय?
- ब) भेदभाव विश्लेषणाच्या प्रक्रियेची थोडक्यात चर्चा करा.
- क) जाहिरात संशोधनाची उद्दिष्टे सांगा.
- ड) पीसीआरबी (PCRB) पद्धत काय आहे.
- इ) निर्णय समस्या आणि संशोधन समस्या यांच्यातील संबंधांवर चर्चा करा.
- फ) गैर-परस्परसंवादी सर्वेक्षण पद्धती काय आहेत?

प्र.4) खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.

[2×10=20]

- अ) उत्पादनाची स्थिती मोजण्याचे तंत्र सांगा.
- ब) संशोधनात सोशल मीडिया वापरण्याचे फायदे आणि तोटे सांगा.
- क) वाचक सर्वेक्षण काय आहेत? वाचक सर्वेक्षणाच्या विविध प्रकारांवर चर्चा करा .
- ड) Case Study:

विमा योजनेचे प्रवर्तन आणि बाजारपेठ एका विमा महामंडळाला नवीन विमा योजना प्रवर्तन करावयाची आहे. विमा महामंडळाने यापूर्वी वेगवेगळ्या प्रकारच्या विमा योजना बाजारात आणल्या असून, त्यांना अत्यंत आकर्षक प्रतिसाद वेगवेगळ्या स्तरांवरील नागरिकांकडून प्राप्त झाला आहे, परंतु यावेळी मात्र बाजार आर्थिक मंदीच्या स्वरूपामुळे आणि तसेच बाजारात वाढलेल्या स्पर्धेमुळे विमा मंडळाला आपल्या या नवीन विमा प्रवर्तनास अपेक्षित प्रतिसाद मिळेल किंवा नाही याविषयी शंका आहे. संभाव्य ग्राहक आणि नागरिकांनी विमा पत्राची खरेदी करावी यासाठी एका मोठ्या जाहिरात व प्रवर्तन योजनेची आखणी करण्याचा विमा मंडळाच्या व्यवस्थापकांचा मानस आहे. त्यासाठी पुढे पश्चिम महाराष्ट्रातील नागरिकांचे एक सखोल व परिपूर्ण सर्वेक्षण करण्याची योजना महामंडळाने आखली आहे. या सर्वेक्षणासाठी मूलभूत स्वरूपाची प्राथमिक माहिती संकलित करण्याची आवश्यकता आहे, असे महामंडळाच्या विभागीय व्यवस्थापकांना वाटते. वरील प्रकरणाचा अभ्यास करून खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या.

- 1) महामंडळाच्या विभागीय व्यवस्थापकांनी यासाठी आवश्यक असणारी प्राथमिक माहिती कशाप्रकारे गोळा करावी.
- 2) माहिती गोळा करताना प्राथमिक माहितीच्या कोणत्या स्रोतांचा विशेषत्वाने वापर करावा.

